

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tomáš Příbyl

Umělá inteligence a právo duševního vlastnictví

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. David Petrlík, Ph.D.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. 6. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 158 790 znaků včetně mezer.

.....

Tomáš Příbyl

V Praze dne 29. 6. 2021

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval JUDr. Davidovi Petrlíkovi, Ph.D. za vedení této diplomové práce a za jeho cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při zpracování této práce. Také děkuji své matce a dědovi za podporu po celou dobu studia.

OBSAH

Úvod	1
1. Umělá inteligence nejen z právního hlediska.....	4
1.1. Definice umělé inteligence	4
1.2. Kategorie umělé inteligence	7
1.3. Umělá inteligence jako fyzická osoba	9
1.4. Umělá inteligence jako právnická osoba	12
1.5. Elektronická osoba jako nová kategorie osob v právu EU.....	15
1.6. Zavedení zvláštní kategorie osoby pohledem autora.....	17
2. Umělá inteligence a autorské právo	19
2.1. Antropocentrický přístup k autorství v právu Spojených států potvrzený judikaturou.....	23
2.2. Počítačem generovaná díla jako ojedinělá právní úprava autorství AI ve Velké Británii	25
2.3. Požadavek autorova osobního doteku pro autorství v právu Evropské unie	26
2.4. Fyzická osoba jako jediný autor v české právní úpravě a rozdílné názory odborné veřejnosti.....	29
2.5. Zhodnocení právních úprav a zamýšlení nad nabídnutými řešeními právní úpravy autorství AI	33
3. Umělá inteligence a patent – může být AI vynálezcem?	35
3.1. Spojené státy americké	38
3.2. Systém Evropské patentové úmluvy.....	41
3.3. Velká Británie.....	44
3.4. Česká republika	47
4. Komu by měla být udělena práva duševního vlastnictví?.....	49
4.1. Autor/vynálezce – tvůrce umělé inteligence	49
4.2. Autor/vynálezce – uživatel umělé inteligence.....	50
4.3. Autor/vynálezce – investor či vlastník AI	52

4.4. Jaké řešení je nejvhodnější?	53
Závěr.....	54
Seznam použitých zdrojů	57
Abstrakt	65
Abstract.....	67

Úvod

Používáte Siri na svém iPhone? Pokud nevládníte iPhone nevádí, co takhle autonomní vozidlo, nesnili jste někdy o jeho koupi? Nechat se odvézt do práce, zatímco se nasnídáte a přečtete si nejnovější zprávy ze světa. Nejste fanouškem aut, dobrá, Google Duplex Vám může udělat rezervaci v restauraci, aniž by si kdokoliv ze zaměstnanců restaurace všiml, že nemluví s člověkem. Kromě toho, že se jedná o objektivně fantastický počin, je to služba, kterou by mohl využít každý z nás. Mimo tyto případy, kdy je relativně očividné, že jste se setkali s umělou inteligencí, existují každodenní situace, u kterých by Vás ani nemuselo napadnout, že je umělá inteligence (dále také jako „AI“) přítomna. Přihlásíte se do svého facebookového profilu z nového počítače v práci a přijde Vám kontrolní email, zda jste to opravdu Vy, při nákupu na e-shopu Vás systém v rámci CAPTCHA testu vyzve, abyste označili všechny přechody, které vidíte, při brouzdání na internetu v reklamách uvidíte zboží, které jste si prohlíželi včera večer.

To však zdaleka není všechno, v nedávné době obletěla svět zpráva, že chytrý robot se jménem Sofia získal Saudskoarabské občanství, ačkoliv se dle mého názoru jednalo hlavně o promyšlený marketingový tah, je vskutku fascinující, že tento robot dokázal vést sofistikované konverzace a odpovědět na zapeklité otázky, a ne pouze na otázky, jak se jmenuje a kým byl sestrojen, jak jsme byli zvyklí u robotů v minulosti. AI dnešní doby dokáže vyprodukovat věci, u kterých bychom jen s velkými obtížemi poznali, že za nimi nestojí člověk. Mluvím například o projektu The Next Rembrandt, kdy AI namalovala obraz, na základě dat z obrazů holandského malíře Rembrandta van Rijna. Výsledný portrét, který byl namalován na základě analýzy děl holandského mistra, je pro běžného člověka, avšak dokonce i pro znalce umění, nerozpoznatelný a mohl by být považován za dlouho ztracené a nyní opět nalezené Rembrandtovo dílo.¹

Odvětví umění, do kterých AI začala zasahovat se ovšem neomezuje pouze na malbu, ale zahrnuje i divadlo, psaní knih a básní nebo například skládání písní. V japonské literární soutěži v nedávné době prošel prvním kolem příběh, který byl vymyšlen AI v koprodukcii s člověkem. Na počátku roku 2021 uvedlo Švandovo divadlo divadelní hru, která byla napsána výhradně umělou inteligencí.

Každodenní přítomnost AI v našich životech a její čím dál vyšší úroveň, včetně schopnosti vytvořit umělecká díla, mě vedla k myšlence se více zabývat její právní úpravou.

¹ The Next Rembrandt. *The Next Rembrandt* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.nextrembrandt.com>.

Tato diplomová práce se bude především zabývat otázkou, zda se umělá inteligence může za současné právní úpravy stát autorem či vynálezcem. V případě, že to v jednotlivých diskutovaných jurisdikcích není umožněno, bude diplomová práce zkoumat, jestli taková díla a vynálezy získají právní ochranu, případně komu budou práva duševního vlastnictví k těmto dílům a vynálezům vytvořeným umělou inteligencí přidělena a na základě čeho se tak stane.

Dále bude taktéž zkoumáno, jak na umělou inteligenci nahlíží právo jako takové. Zejména možnosti umělé inteligence zařadit se do jedné z existujících kategorií osob či získat zcela novou kategorii určenou pouze pro AI. Jiným slovy, jestli existuje pro umělou inteligenci šance, stát se entitou odlišnou od věci, za kterou je považována v současné době.

K zodpovězení stanovených otázek bude, kromě tuzemské právní úpravy, zkoumána právní regulace Spojených států, Velké Británie a Evropské unie v případě autorského práva, respektive systému Evropské patentové úmluvy pro oblast patentového práva. Vyjma analýzy dostupných legislativních zdrojů a odborné literatury, bude také rozebrána relevantní judikatura a příslušná rozhodnutí patentových úřadů.

Za tímto účelem bude práce rozdělena do čtyř hlavních částí, jež budou popsány níže.

První úvodní část se bude věnovat definování umělé inteligence a její kategorizaci, která úzce souvisí s tím, jak o umělé inteligenci uvažujeme. Přestože by, jak jsem již naznačil výše, stále většina odborné i laické veřejnosti označila umělou inteligenci za věc, existují hlasy, jež by raději viděly její zařazení do jedné ze dvou existujících kategorií osob na základě její charakteristiky či by vytvořily zcela novou kategorii osob přímo pro AI, takovou, která by existovala společně se současnými kategoriemi fyzických a právnických osob.

Ve druhé části se zaměřím na vztah umělé inteligence a autorského práva. Po obecných úvahách na téma autorství a možnosti umělé inteligence stát se autorem, přejdu k rozebrání stavu právní úpravy ve třech výše zmíněných oblastech, doplněných o českou právní úpravu. Předložím argumenty z odborné literatury, které nahlíží na autorství umělé inteligence jak pozitivně, tak kriticky. Závěrem této části zhodnotím přednesené pohledy a uvedu, který z nich považuji za nejvhodnější pro danou oblast.

Rozebrání patentového práva v jeho souvislosti k umělé inteligenci se budu věnovat ve třetí části. Mimo předložení obecných požadavků patentovatelnosti, jež jsou s drobnými odchylkami společné pro zkoumané právní úpravy, nabídnu pohled do právních úprav a odborné literatury Spojených států, Velké Británie, systému Evropské patentové úmluvy a samozřejmě České republiky a představím jejich náhled na umělou inteligenci jako vynálezce.

Čtvrtá a také závěrečná část této diplomové práce bude věnována zamyšlení se nad ospravedlněním přidělení práv duševního vlastnictví jednotlivým osobám podílejícím se na celém procesu od vzniku umělé inteligence, po její rozvoj, přijímání dat až k finálnímu vyprodukování díla či vynálezu a pokusím se z nabízených řešení vybrat to nejvhodnější.

1. Umělá inteligence nejen z právního hlediska

1.1. Definice umělé inteligence

Pojem umělá inteligence byl vytvořen v roce 1956 Johnem McCarthyem, americkým informatikem a kognitivním vědcem, který byl jedním ze zakladatelů oboru samotného, na letním workshopu s názvem *Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*. McCarthy pozval řadu vědců z oborů jako jsou simulace řeči (*language simulation*), neuronové sítě (*neural networks*), teorie složitosti (*complexity theory*) a mnoha dalších, aby diskutovali téma, ze kterého nakonec vzešel obor umělé inteligence. Pozvánka na konferenci zněla: Studie má pokračovat na základě hypotézy, že každý aspekt učení nebo jakýkoli jiný znak inteligence lze v zásadě popsat tak přesně, že jej stroj bude schopen napodobit.²

Poskytnout obecnou a zároveň dostatečně určitou definici umělé inteligence je velice obtížné. Za jednu z nejzdařilejších a současně relativně stručnou bývá považována následující definice poskytnutá průkopníky oboru v čele s McCarthyem na *Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*: pro nynější účel problém umělé inteligence představuje vytvoření stroje chovajícího se způsobem, který bychom v případě člověka označili za inteligentní.³

Pokud se zaměříme na poskytnutí legální definice umělé inteligence, tak musíme hledat v národních úpravách v zahraničí nebo se zaměřit na právo Evropské unie, neboť v tuzemském právu bychom hledali marně. V českém právu doposud absentuje právní úprava umělé inteligence s čímž souvisí i neexistence legální definice AI. Dílčí předpisy v oblasti, jakou je kupříkladu školství upravují určité související pojmy, přičemž nejčastěji se objevuje pojem algoritmus, to bohužel zdaleka není dostačující.⁴

Ve Velké Británii si uvědomují náročnost samotné formulace pojmu umělá inteligence, kterému by se dala věnovat celá studie. Pro praktické účely zvolila Britská sněmovna lordů definici používanou tamější vládou v Bílé knize o průmyslové strategii (*Industrial Strategy White Paper*), jež AI definuje jako technologii schopnou plnit úkoly, které by jinak vyžadovaly lidskou inteligenci, jako je vizuální vnímání, rozpoznávání řeči a jazykový překlad⁵, zároveň ji doplnili o

² MARR, Bernard. The Key Definitions Of Artificial Intelligence (AI) That Explain Its Importance. *Forbes* [online]. 2018 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/02/14/the-key-definitions-of-artificial-intelligence-ai-that-explain-its-importance/#2af760264f5d>.

³ FLORIDI, Luciano. Digital's Cleaving Power and Its Consequences. *Philosophy & Technology* [online]. 2017, 30, 123-129 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13347-017-0259-1>.

⁴ KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 6.

⁵ Department for Business, Energy and Industrial Strategy, *Industrial Strategy: Building a Britain fit for the future* [online]. 2017 [cit. 2021-03-21]. Dostupné

dovětek, že AI systémy obvykle mají kapacitu se učit a přizpůsobovat novým zkušenostem či podnětům.⁶

Evropská unie (dále také jako „EU“) se začala právní úpravě umělé inteligence a robotiky věnovat již v roce 2012 v rámci projektu RoboLaw, jehož vyvrcholením bylo vydání Pravidel regulace robotiky. V roce 2015 Výbor Evropského parlamentu pro právní záležitosti (*JURI*) ustanovil pracovní skupinu s úkolem věnovat se vypracování soukromoprávních pravidel na evropské úrovni. Skupina vypracovala Návrh doporučení k robotice určený Evropské komisi (dále jen jako „**Návrh**“), který obsahoval množství doporučení týkajících se právních pravidel, jež by měla být přijata v oblasti umělé inteligence a robotiky Evropskou komisí. Návrh přišel mimo jiné i s doporučením zavedení elektronické osoby (*electronic person* nebo také *e-person*), čemuž se budu věnovat v pozdějších kapitolách. V návaznosti na tento Návrh byla akademiky z různých oborů vypracována Studie pravidel robotiky a ta se k němu vyjadřovala místy poměrně kriticky, a rovněž vznesla řadu doporučení, jež ve finále vedla k přepracování Návrhu a vydání Usnesení obsahující doporučení týkající se občanskoprávních pravidel robotiky (Doporučení Evropského parlamentu k pravidlům robotiky, dále jen jako „**Doporučení**“). Tímto dokumentem byla Evropská komise vyzvána k přípravě legislativního nástroje upravujícího vývoj a využití AI a robotiky v horizontu následujících 10 až 15 let.⁷

Sdělení Evropské komise o umělé inteligenci pro Evropu z roku 2018 popsalo AI následovně: „*Co je to umělá inteligence? Za umělou inteligenci se považují systémy vykazující inteligentní chování v podobě vyhodnocování svého okolí a následného rozhodování či vyvolávání kroků – s určitou mírou autonomie – k dosažení konkrétních cílů. Systémy využívající technologii umělé inteligence mohou být čistě softwarové, které působí jen ve virtuálním světě (např. hlasoví asistenti, program na analýzu snímků, vyhledávače, systémy rozpoznávání hlasu a obličeje), nebo mohou být zabudovány do technického vybavení (např. pokročilí roboti, autonomní vozidla, drony a různé formy využití internetu věcí).*“⁸

V roce 2019 byl současně s dokumentem Etické pokyny pro zajištění důvěryhodnosti AI (*Ethics Guidelines for Trustworthy AI*) vypracovaným zvláštní Expertní skupinou pro účely Komise (dále jen „**Expertní skupina**“), uveřejněn dokument věnující se definici umělé inteligence

z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/664563/industrial-strategy-white-paper-web-ready-version.pdf

⁶ HOUSE OF LORDS, Select Committee on Artificial Intelligence. AI in the UK: ready, willing and able? [online]. 2018 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://publications.parliament.uk/pa/ld201719/ldselect/ldai/100/10005.htm#footnote-629>.

⁷ KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 6-7.

⁸ KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 7.

s názvem Definice AI: Hlavní schopnosti a vědní obory. V počátku dokumentu se Expertní skupina zabývá především výše uvedenou definicí, přičemž podrobuje kritice zejména samotné používání výrazu inteligence. Členové Expertní skupiny jsou přesvědčeni, že pojem (obecné) inteligence je příliš neurčitý, dle jejich názoru by bylo vhodnější používat pojem racionalita, jež představuje schopnost zvolit nejvhodnější postup k dosažení určitého cíle. Expertní skupina stanovila pro racionální systém řadu aktivit, které musí být schopen vykonat. Jedná se o vnímání okolí pomocí senzorů (může jít o kamery, mikrofony nebo třeba webové stránky), zpracování informací a logické myšlení (*reasoning*), rozhodování (přičemž nemusí jít čistě o autonomní rozhodování, ale může se jednat o výběr v předem nastavených mantinelech) vedoucí k jednání (jež může být nejen fyzické, spočívající například v započítání vysávání robotickým vysavačem ale i virtuální, např. online nákupní asistent zahájí chat se zákazníkem).⁹

Racionální AI systémy představují základní verzi schopnou reagovat na své okolí a tím ho měnit, ale není schopna upravit své chování. To zvládne až tzv. učící se racionální systém, který dále vyhodnotí nový stav prostředí, zhodnotí svoji úspěšnost a adaptuje své následné kroky ke zdárnějšímu dosažení cíle. Dokument dále dělí používané AI techniky a podobory do dvou základních skupin, první skupinou je logické myšlení a rozhodování a druhou skupinou pak učení. Logické myšlení a rozhodování představuje systém, jenž je schopen převodu dat na znalosti, prvním krokem je tzv. reprezentace znalostí, představující proces získávání, zaznamenávání a ukládání znalostí do srozumitelné podoby a jejich následné využívání. Po zformování znalostí dochází k dalšímu kroku v podobě logického myšlení skrze symboly, plánování a rozvrhování, analýzy širokého okruhu řešení, která vedou až k výběru a uskutečnění nejvhodnější varianty.¹⁰

Učení zahrnuje kupříkladu strojové učení, neuronové sítě, hluboké učení, rozhodovací stromy a jiné, čímž se posléze dostáváme k definici navrhované AI Expertní skupinou: „*Systémy umělé inteligence (AI) jsou softwarové (případně také hardwarové) lidmi vytvořené systémy, které za účelem dosažení komplexního cíle působí ve fyzické či digitální dimenzi na základě vnímání svého okolí na základě vnímání svého okolí prostřednictvím sběru dat, interpretace shromážděvaných strukturovaných či nestruturovaných dat, logického myšlení ve vztahu k vědomostem, či zpracování informací na základě získaných dat, a volby nejvhodnějšího jednání k dosažení daného cíle. Systém AI může pracovat na základě symbolů, učit se numerické modely či přizpůsobovat své chování na základě rozboru okolního prostředí a jeho ovlivnění předchozím jednáním systému. AI jako vědecká disciplína zahrnuje několik přístupů a technik, jako strojové*

⁹ KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 8.

¹⁰ KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 8.

*učení (jehož příklady jsou hluboké učení a učení posilováním), strojové logické myšlení (zahrnující plánování, rozvrhování, vyjádření znalostí a argumentace, bádání a optimalizace) a robotika (zahrnující kontrolu, vnímání, senzory a působící činitelé, stejně jako začlenění všech dalších technik do kyber-fyzických systémů).*¹¹

Shrnu-li předchozí řádky dala by se AI definovat jako obor informatiky kladoucí důraz na vytvoření inteligentních strojů pracujících a reagujících jako lidé. Některé z aktivit, pro něž jsou počítače s umělou inteligencí navrženy, zahrnují rozpoznávání řeči, logické myšlení, učení, plánování a řešení problémů. Ultimátní umělou inteligencí, jež je cílem tohoto oboru, by bylo vytvoření lidského myšlenkového procesu, jinými slovy by se jednalo o stroj vytvořený člověkem s našimi intelektuálními schopnostmi nebo dokonce intelektuálními schopnostmi ty naše převyšujícími.

1.2. Kategorie umělé inteligence

Jaké je dnešní představa vnímání umělé inteligence ve společnosti? Je známo, že je v mnoha dnešních zařízeních používán či obsažen určitý druh umělé inteligence, ale problém představuje fakt, že se ve většině případů jedná o tzv. slabou či specializovanou AI (*weak or narrow AI*). Specializovaná umělá inteligence je extenzivně naprogramována, aby pouze napodobovala lidskou inteligenci, prováděním jedné, speciální dovednosti. Známým příkladem pro uživatele zařízení od společnosti Apple, a nejen pro ně, může být, již v úvodu zmíněná, Siri. Siri je hlasový pomocník naprogramovaný k rozpoznávání řeči a po rozdělení vět do klíčových slov je schopen předložit relevantní výsledky, které uživatel chce nalézt, pomocí vyhledávání na internetu.

Specializovaná umělá inteligence pracuje na základě algoritmů v limitovaném spektru, přičemž všechny její akce jsou před programovány člověkem. Tyto stroje nejsou schopny myslet a vykonávat úkoly samostatně (tak jako to dělají lidé), a proto těžce závisí na lidských zásadách. U takových strojů nenalezneme žádné známky svědomí nebo vědomí.

Na druhou stranou tzv. silná nebo také obecná AI (*strong or general AI*) je inspirovaná činností neuronových sítí v našem (lidském) mozku, čerstvě naprogramovaná silná umělá inteligence by se dala přirovnat ke zvědavému novorozenci. Tento novorozenec jde do světa, učí se skrze zkušenosti, nabývá dovednosti a rozvíjí svoji individualitu, jak roste. Silná umělá inteligence je schopna přemýšlet a udělat nezávislé rozhodnutí. Silná AI používá teorii mysli AI odkazující na schopnost rozlišovat potřeby, emoce, víry a myšlenkové procesy jiných

¹¹ KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 9.

inteligentních entit. AI na úrovni teorie myslí není o replikaci nebo simulaci, ale o trénování strojů, které mohou lidem skutečně rozumět.

Možná si pokládáte otázku, proč jsem se rozhodl věnovat tomuto tématu. Toto rozdělení je důležité pro pochopení konceptů, jež budu ve své práci prezentovat. V určitých částech se zaměřím na silnou AI, která by měla díky svým schopnostem a stupni vývoje být kreativní či vynalézavá. Tato kreativita by měla umožnit umělé inteligenci vyprodukovat například umělecká díla nebo přijít s nápadem splňujícím kritéria pro patentování.¹²¹³

Jak jsem již zmínil výše, v roce 2017 humanoidní robot Sofia, vyvinutý hongkongskou společností Hanson Robotics, fungující na AI softwaru, obdržel saudskoarabské občanství jako první robot na světě. Sofia je schopna vést normální konverzaci s lidmi a srozumitelně reagovat i v případech, kdy jsou otázky pokládány takřka na filozofické úrovni. V květnu 2018 Google představil schopnosti svého produktu Google Duplex, asistenta poháněného AI, který byl navržen, aby lidem pomáhal s domlouváním rezervací po telefonu, bez jakéhokoli lidského zásahu. Google Duplex si osvojil konverzační techniky v oblasti rezervací prováděných přes telefon. Ačkoliv se jedná o úzkou oblast schopností, je na úrovni, která projde Turingovým testem.¹⁴

Přesto je možné poznamenat, že pokud se dnes uvažuje o umělé inteligenci, považujeme ji stále za věc. Nástroj, jež může být užitečný a v určitých případech za nás vykoná nějakou práci, věc, která nám v mnoha ohledech usnadňuje život, ale na konci dne je pro nás AI stále věcí. Nehledě na to, jak chytrou či schopnou se AI stává, nebyla změna našeho vnímání umělé inteligence stále na pořadu dne.

Stejně tak tomu je na poli práva. Rozdělení na fyzické a právnické osoby je hluboce zakořeněno nejen ve světě práva, ale také v naší společnosti. Právní osobnost a od plnoletosti pro drtivou většinu jedinců svéprávnost v plném rozsahu, tedy schopnost být nositelem práv a povinností, respektive nabývat pro sebe vlastním jednáním práva a povinnosti a tím určovat svoje

¹² Strong vs. Weak Artificial Intelligence. *E-3 Magazine* [online]. 2019 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://e3zine.com/strong-artificial-intelligence/>.

¹³ ESCOTT, Eban. What are the 3 types of AI? A guide to narrow, general, and super artificial intelligence. *Codebots* [online]. 24. 10. 2017 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://codebots.com/artificial-intelligence/the-3-types-of-ai-is-the-third-even-possible>.

¹⁴ Turingův test (pojmenovaný podle svého tvůrce Alana Turinga, který jej prezentoval v roce 1950) je pokus, který má za cíl prověřit, jestli se nějaký systém umělé inteligence opravdu chová inteligentně. Turingův test probíhá tak, že do oddělených místností umístíme jednak testujícího, jednak předmět zkoumání (např. počítač s příslušným programem) a nějakého dalšího člověka. Testující poté klade otázky v přirozené řeči a předává je do druhé místnosti, kde je zodpoví buď počítač, nebo druhý člověk (což se rozhodne náhodně). Odpovědi jsou předávány zpět testujícímu (samozřejmě v nějaké neutrální podobě, např. vytištěné na papíře). Pokud testující nedokáže rozpoznat, jestli komunikuje se strojem, nebo s člověkem, pak tato umělá inteligence splňuje Turingův test.

právní postavení, je právem připisována lidem, tedy fyzickým osobám. Jedinci, kteří se sdružují, neboť sdílejí společný zájem či cíl, jako jsou státy nebo obchodní entity, společnosti, vytvářejí druhou kategorii – právnické osoby. Právnické osoby mají svá vlastní práva a povinnosti odlišná od práv jedinců, kteří tyto právnické osoby tvoří.

Rád bych v následujících řádcích prezentoval názory určitých akademiků, kteří jsou přesvědčeni, že umělá inteligence by mohla patřit do jedné z těchto již existujících kategorií. Kromě toho se již objevili hlasy, jež volaly po zavedení zcela nové kategorie osoby pro umělou inteligenci. Zde může jít o část, kde někteří začnou udiveně zvedat obočí, ale jsem přesvědčen, že už dozrál čas, kdy bychom měli alespoň začít diskutovat o možnosti změny rozdělení pouze na právnické a fyzické osoby. Je velice důležité mít na paměti, že pro běžného smrtelníka středověku vypadal koncept právnické osoby také velmi nepřirozeně. Přesto si bez nich dnes právo nedovedeme představit.

1.3. Umělá inteligence jako fyzická osoba

V této části je nejdůležitějším úkolem definovat co skutečně koncept fyzické osoby představuje a z jakých charakteristických znaků se skládá nebo jinými slovy, jaká kritéria musí být naplněna, abychom někoho považovali za fyzickou osobu. Zprvé, většina akademiků, filozofů a zároveň i široká veřejnost, sdílí názor, že fyzická osoba rovná se člověk. Tyto dva pojmy jsou tedy používány jako synonyma. Takové vnímání je potvrzováno Alexis Dyschkant, která říká, že klíčový rys, tedy schopnost být nositelem práv a povinností je typicky spojován s lidmi. Lidé se nazývají fyzickými osobami, neboť jsou osobami z důvodu narození, nikoliv na základě právního předpisu.¹⁵

Nicméně musí být poznamenáno, že ačkoliv je převažujícím názorem, že se člověk rovná fyzické osobě, ne všichni lidé jsou považováni za fyzické osoby. Podle Franka van Duna jsou někteří lidé definitivně a trvale neschopni fungovat nebo jednat jako osoby kvůli genetickému stavu, nehodě nebo oslabující nemoci.¹⁶ Tento pohled je podporován i Glennem Cohenem, který dává příklad dětí trpících anencefalií, tedy dětí, jež se narodí bez velkých částí jejich mozků. Jsou to zjevně členové lidského druhu, ale jejich možnost mít ten druh schopností, o kterých si většina

¹⁵ DYSCHKANT, Alexis. Legal personhood: how are we getting it wrong. *University of Illinois Law Review* [online]. 2015, 5, 2075-2100 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: <https://www.illinoislawreview.org/wp-content/ill-content/articles/2015/5/Dyschkant.pdf>.

¹⁶ VAN DUN, Frank. The Pure Theory of Natural Law, Part I [online]. 2004 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: <https://users.ugent.be/~frvandun/Texts/Articles/Natural%20Law%20-%20part%20I.pdf>.

lidí myslí, že na nich záleží, respektive mají za následek získání statusu fyzické osoby, je relativně vzácná.¹⁷

Mimoto, se relativně často objevuje přirovnávání tohoto speciesismu (*speciesism*)¹⁸, v tomto případě vyhrazování statutu fyzické osoby pouze pro členy lidského druhu, k rasismu ve Spojených státech. V historii Spojených států nebyli někteří lidé, zejména otroci, z pohledu práva vnímáni jako fyzické osoby, ani neměli práva náležející fyzickým osobám. Jessica Berg prohlašuje, že situace žen a otroků může být unikátní tím, že se jedná o skupiny, které jsou lidské a splňují morální požadavky na osobnost (např. sdílely všechny charakteristiky/schopnosti s jinými plně uznávanými fyzickými osobami, s výjimkou pohlaví nebo barvy pleti). Autorka dále zpochybňuje, jestli je vhodné odepřít někomu právní postavení, pokud taková entita splňuje všechna kritéria pro rovný morální status jako mají v současnosti uznávané osoby, pouze z důvodu, že taková entita není geneticky člověkem. Pokud je genetika jediným základem pro právní subjektivitu, musí existovat určité vysvětlení, proč je tato vlastnost tak důležitá, dodává.¹⁹

Cohen navíc připomíná myšlenky filozofa Petera Singera, který se zabývá osvobozením zvířat, slovy: odmítnout možnost, že druh má práva pouze na základě skutečnosti, že není členem vašeho druhu, je morálně rovnocenné s odmítnutím práva na poskytnutí práv nebo morálního ohledu někomu na základě jeho rasy. Proto se v očích Singera speciesismus rovná rasismu. Cohen kromě toho zkoumá, proč a jak by se dalo ospravedlnit dát někomu, kdo je ve všech možných směrech úplně stejný jako my, s jediným rozdílem, a to že to není člověk, menší morální ohled.²⁰

Tímto se dostáváme do pozice, kde se rovnice, jež má na jedné straně člověka a na druhé straně fyzickou osobu, nezdá již být tak pevná. Na základě výše uvedeného nás Cohen povzbuzuje, abychom byli přinejmenším otevření možnosti, že se AI v jednom okamžiku může dostat na úroveň osob, a tedy může mít jejich práva nebo nárok na právní subjektivitu.²¹

Druhým kritériem pro právní osobnost fyzické osoby je narození, toto kritérium velmi úzce souvisí s prvním kritériem, tedy nutností být člověkem pro uznání za fyzickou osobu. Je třeba zmínit, že není ve světě jednohlasně přijímáno, neboť některé státy, včetně České republiky,

¹⁷ COHEN, Glenn. AI Are People Too – It's Time We Recognize Their Human Rights. *Big Think* [online]. 22. 9. 2016 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: <https://bigthink.com/videos/glenn-cohen-on-ai-ethics-and-personhood>.

¹⁸ Speciesismus je druhová nadřazenost (obdoba rasismu, sexismu apod.), tedy diskriminace určitého živočišného druhu druhem jiným, popř. legitimizování jeho vykořisťování.

¹⁹ BERG, Jessica. Of Elephants and Embryos: A Proposed Framework for Legal Personhood. *Hastings Law Journal* [online]. 2007, 59(2), 369-406 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: https://repository.uchastings.edu/hastings_law_journal/vol59/iss2/3/.

²⁰ COHEN, Glenn. AI Are People Too – It's Time We Recognize Their Human Rights. *Big Think* [online]. 22. 9. 2016 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: <https://bigthink.com/videos/glenn-cohen-on-ai-ethics-and-personhood>.

²¹ COHEN, Glenn. AI Are People Too – It's Time We Recognize Their Human Rights. *Big Think* [online]. 22. 9. 2016 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: <https://bigthink.com/videos/glenn-cohen-on-ai-ethics-and-personhood>.

přiznávají některá práva či dokonce plnou právní osobnost plodu (nenarozenému člověku). Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „**občanský zákoník**“ nebo „**OZ**“) používá pojem nasciturus a stanovuje, že „*na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům.*“²² Pro umělou inteligenci je samozřejmě toto kritérium nesplnitelné z podstaty věci, a proto dle mého názoru nemá smysl mu věnovat pozornost.

Za třetí je nutná přítomnost vnímání. Tento termín v zásadě znamená „ten, kdo má smysly“, „ten, kdo má smyslovou schopnost“. Rovněž je podle některých akademiků mnohem důležitější kritérium hraní sociální role, a to i důležitější než například inteligence nebo vědomí sebe sama. Tento požadavek je nezbytný k získání právní osobnosti. Tito akademici chápou pojem sociální role jako schopnost komunikovat. Subjekt, který si přeje získat status fyzické osoby, proto musí být schopen nejen rozumět, ale také být schopen se vyjádřit způsobem, jemuž rozumí většina ostatních entit s právní osobností. Není pochyb o tom, že umělá inteligence je schopna splnit kritérium hraní sociální role, a pokud ne, určitě se tak stane v blízké budoucnosti. Na příkladu Google Duplex je možné jasně vidět, že AI již dosáhla úrovně, na níž je schopna rozumět a komunikovat způsobem, který je srozumitelný pro většinu fyzických osob na planetě.

V neposlední řadě kritérium zájmu. Co přesně je tím myšleno? Zájem v tomto smyslu znamená, že určitá entita je zainteresována na svém vlastním dobru nebo blahobytu. Berg tvrdí, že pokud má entita zájmy v tomto smyslu, pak je ochrana založena právě na těchto zájmech a nemusí existovat žádné omezení její právní osobnosti. Na druhé straně entity, které nemají takový zájem, mají být chráněny v případech, kdy ostatní mají zájem na jejich ochraně a jako takové mohou mít právní osobnost omezenou.²³

Po rozebrání konceptu fyzické osoby by se dala tato část završit konstatováním, že AI by byla schopna splnit většinu kritérií vyžadovaných za účelem přiznání statutu fyzické osoby, samozřejmě s výjimkou těch, které jsou určeny pouze pro člověka a jsou silně antropocentrické, tedy ty, jež jsou spojeny s jeho charakteristikou jako zástupce lidského druhu. Bylo by tudíž možné teoreticky uvažovat o zařazení určitých vyspělých AI do kategorie fyzických osob. Závěrem této části bych rád zdůraznil, že prezentováním těchto myšlenek a názorů rozhodně nechci a ani se nezamýšlím zasazovat o přiznání všech práv, a rozhodně ne těch z kategorie práv lidských, každé existující nebo v budoucnu vzniklé AI.

²² Ustanovení § 25 občanského zákoníku.

²³ BERG, Jessica. Of Elephants and Embryos: A Proposed Framework for Legal Personhood. *Hastings Law Journal* [online]. 2007, 59(2), 369-406 [cit. 11-04-2021]. Dostupné z: https://repository.uchastings.edu/hastings_law_journal/vol59/iss2/3/.

1.4. Umělá inteligence jako právnická osoba

Jak jsem již zmínil výše, ve většině (ne-li ve všech) právních systémech se dnes rozlišují dvě kategorie osob, a to fyzické a právnické osoby. Vše, co nespadá do jedné z těchto kategorií, je považováno za věc.

V roce 2017 přišel Evropský parlament s myšlenkou na vytvoření třetí speciální kategorie pro umělou inteligenci a autonomní stroje nazvanou elektronická osoba. Tuto myšlenku již rozvinul Shawn Bayern, který tvrdí, že udělení práv umělé inteligenci, jak bylo navrženo ve zprávě Evropského parlamentu, je podle současného práva Spojených států amerických již možné. Záměrem Bayerna je vytvořit takzvanou společnost s ručením omezeným s nulovým členem (*zero-member limited liability company*)²⁴. Společnost s ručením omezeným s nulovým členem je koncept amerického práva, který je navržen tak, aby zabránil rozpuštění některých společností (*LLCs*) v krátkém časovém období, kdy nemají žádné členy ani žádné vlastníky.²⁵ V dalším odstavci se pokusím vysvětlit tento proces jednoduše v několika krocích, tak jak jej popisuje Bayern.

Než se pustím do samotného popisu je nutné připomenout, že celý tento koncept je navržený pro jurisdikci Spojených států amerických a jako takový je regulován americkým obchodním právem. Na jeho začátku se dají dohromady alespoň dvě fyzické osoby a uzavřou mezi sebou smlouvu, díky níž dojde ke vzniku právnické osoby ve formě společnosti s ručením omezeným (*LLC*). V uzavřené smlouvě je vůle společnosti vázána na vůli AI, jinými slovy, na to, co AI chce nebo si přeje dělat. Účel AI se stává účelem společnosti, která je v podstatě kontrolována umělou inteligencí. Při vystoupení základajících fyzických osob ze společnosti se AI díky této smlouvě dostane do pozice, ve které je způsobilá mít práva a povinnosti na základě smlouvy původně uzavřené mezi dvěma fyzickými osobami. AI pak může fungovat jako „běžná“ právnická osoba či společnost, což například znamená nákup a vlastnictví nemovitostí, zaměstnávání zaměstnanců nebo uzavírání smluv.²⁶

Důležitou otázkou, kterou v tomto bodě mohou mnozí vznést, je, zda celý tento koncept není amorální. Toto bylo rozsáhle konzultováno s politickým filozofem Andrewem Waltonem.

²⁴ Limited liability company (*LLC*) amerického práva odpovídá svojí charakteristikou, zejména neodpovědností vlastníků společnosti (společníků) za dluhy a závazky společnosti, české společnosti s ručením omezeným.

²⁵ BAYERN, Shawn. Of Bitcoins, Independently Wealthy Software, and the Zero-Member *LLC*. *Northwestern University Law Review* [online]. 2014, 108(4), 1486-1500 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=nulr>.

²⁶ BAYERN, Shawn. Of Bitcoins, Independently Wealthy Software, and the Zero-Member *LLC*. *Northwestern University Law Review* [online]. 2014, 108(4), 1486-1500 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=nulr>.

Ten poznamenává, že pokud jde o přiznání právní subjektivity AI, existují tři obavy nebo jinými slovy mezery.²⁷

První by se dala nazvat mezerou v morálce. Když lidé interagují s jinými lidmi, obvykle je přítomna určitá úroveň ohleduplnosti ohledně toho, jak zacházejí s ostatními, s AI tato ohleduplnost jednoduše nemusí být přítomna. Walton dále říká, že pokud umělá inteligence dosáhne úrovně rozvoje, kde může rozvíjet své vlastní myšlenky, mohla by snadno zabrousit do morální vyhlídky, která není zcela přijatelná. Například když AI dostane úkol usilovat o bohatství, může se ocitnout v situaci, kdy nejlepším způsobem, jak usilovat o bohatství, je porušení některých právních norem nebo morálních norem, což může lidem ublížit.²⁸

Druhá mezera by se dala nazvat mezerou v trestání. Jedním ze způsobů, jak odrazovat lidi od páchání trestné činnosti, je právní systém, který v důsledku takového škodlivého chování pošle pachatele za mříže. Tento druh odrazujícího účinku trestů nemusí mít stejný dopad na AI, protože nepocítuje strach z vězení a pobytu v něm, podobně se AI nebude bát ani své vlastní smrti. Proto je mnohem těžší ji odradit od jakéhokoli protiprávního jednání.²⁹

Nakonec to, co lze nazvat mezerou v odpovědnosti, což je obava z toho, že nikdo nebude odpovědný za provinění entity řízené umělou inteligencí, jinými slovy, nikdo není odpovědný za jednání entity řízené umělou inteligencí.³⁰

Na závěr této části Walton zdůrazňuje, že je třeba zkoumat zájmy, které stojí za zřízením těchto entit. Kromě toho varuje, že ne všechny úmysly lidí, kteří by takové společnosti zakládali, musí být nutně dobré. Navrhuje mít na paměti tyto tři mezery a počínat si s patřičnou opatrností v obecném hledisku.³¹

Lynn LoPucki pojmenoval společnosti založené podle návrhu Bayerna jako „algoritmické entity“. LoPucki potvrdil, že vytváření takových algoritmických entit je legální, i když s několika

²⁷ BURRI, Thomas, BAYERN, Shawn, WALTON, Andrew. Should robots and artificial intelligence become legal persons? *Youtube* [online]. 9. 5. 2018 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Y53psvMr-0M&t=12s>.

²⁸ I, Robot LLC: Making Artificial Intelligence a Person. *lawless.tech* [online]. 16. 5. 2018 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://lawless.tech/i-robot-llc-making-artificial-intelligence-a-person>.

²⁹ BURRI, Thomas, BAYERN, Shawn, WALTON, Andrew. Should robots and artificial intelligence become legal persons? *Youtube* [online]. 9. 5. 2018 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Y53psvMr-0M&t=12s>.

³⁰ BURRI, Thomas, BAYERN, Shawn, WALTON, Andrew. Should robots and artificial intelligence become legal persons? *Youtube* [online]. 9. 5. 2018 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Y53psvMr-0M&t=12s>.

³¹ BURRI, Thomas, BAYERN, Shawn, WALTON, Andrew. Should robots and artificial intelligence become legal persons? *Youtube* [online]. 9. 5. 2018 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Y53psvMr-0M&t=12s>.

výhradami k samotné myšlence, ale ještě důležitější otázka zůstává nezodpovězena.³² Najde se stát ve Spojených státech nebo kdekoli jinde na světě, který schválí tento druh společnosti provozované umělou inteligencí?³³³⁴³⁵

Thomas Burri, který spolupracoval s Bayernem na konceptu právnických osob vedených umělou inteligencí, ve svých nedávných pracích ukázal důsledky „uměle inteligentních entit“ pro volný trh Evropské unie. V souladu s Burriho článkem, má svoboda usazování v rámci vnitřního trhu EU za následek, že právní subjektivitu uměle inteligentních entit, která by byla založena podle práva členského státu Evropské unie, musí uznat i všechny ostatní členské státy. Jinými slovy, vzájemné uznávání vnitrostátní právní subjektivity, které Soudní dvůr Evropské unie (dále také jako „SDEU“) stanovil na základě rozhodnutí ve věcech Daily Mail³⁶, Centros³⁷ a Überseering³⁸, se vztahuje na uměle inteligentní entity stejně jako na všechny ostatní vnitrostátní právnické osoby (za předpokladu, že vykonávají hospodářskou činnost). Tuto svobodu, nazvanou Burrim „volným pohybem algoritmů“, lze omezit pouze velmi limitovaným způsobem. Možnosti omezení se liší podle toho, zda uměle inteligentní entita je nebo není ovládána člověkem.³⁹

Dále ještě Burri dodává, že LoPucki má pravdu, když naléhá na sjednocení právní úpravy uměle inteligentních entit a dává příklad daňových rájů (*tax havens*) a tzv. zemí levné vlajky pro námořní dopravu (*flags of convenience*). Tyto zóny nebo režimy umožnily některým jedincům či společnostem vyhnout se přísným národním požadavkům na bezpečnost, právním úpravám a zdanění. K podobnému vyhýbání se pravidlům může dojít u právnických osob ovládaných umělou inteligencí, protože jejich založení je v některých zemích formálně zákonné. To může vést k

³² LOPUCKI, Lynn M. Algorithmic Entities. *Washington University Law Review* [online]. 2018, 95(4), 887-953 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: https://openscholarship.wustl.edu/law_lawreview/vol95/iss4/7.

³³ BAYERN, Shawn. Of Bitcoins, Independently Wealthy Software, and the Zero-Member LLC. *Northwestern University Law Review* [online]. 2014, 108(4), 1486-1500 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=nulr>.

³⁴ BAYERN, Shawn. The Implications of Modern Business-Entity Law for the Regulation of Autonomous Systems. *Stanford Technology Law Review* [online]. 2015, 19(93), 93-112 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2017/11/19-1-4-bayern-final_0.pdf.

³⁵ BAYERN, Shawn, BURRI, Thomas, GRANT, Thomas, HÄUSERMANN, Daniel Markus, MÖSLEIN, Florian, WILLIAMS Richard. Company Law and Autonomous Systems: A Blueprint for Lawyers, Entrepreneurs, and Regulators. *Hastings Science and Technology Law Journal* [online]. 2016, 9(2), 135-162 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2850514>.

³⁶ Rozsudek SDEU ze dne 27. září 1988, Daily Mail, C-81/87, ECLI:EU:C:1988:456.

³⁷ Rozsudek SDEU ze dne 9. března 1999, Centros, C-212/97, ECLI:EU:C:1999:126.

³⁸ Rozsudek SDEU ze dne 5. listopadu 2012, Überseering, C-208/00, ECLI:EU:C:2002:632.

³⁹ BURRI, Thomas. Free Movement of Algorithms: Artificially Intelligent Persons Conquer the European Union's Internal Market. *Woodrow Barfield and Ugo Pagallo (eds), Research Handbook on the Law of Artificial Intelligence* [online]. 2017 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3010233>.

rozšíření těchto entit, neboť se mohou snadno množit, například založením dceřiných společností.⁴⁰

Vzhledem k těmto nebezpečím by podle Burriho měli národní zákonodárci prozkoumat stav právní úpravy v jejich zemi a zjistit, zda je zřízení těchto uměle inteligentních entit možné nebo nikoliv. Na základě odpovědi na předchozí otázku by se navíc měli rozhodnout, zda by mělo dojít ke změně právní úpravy. Burri také poskytuje řešení velmi obávané odpovědnosti těchto entit tím, že navrhuje zavedení pravidla, podle něhož bude muset za každou uměle inteligentní entitou být entita kontrolovaná člověkem.⁴¹ Dle mého názoru tato myšlenka do jisté míry popírá celý koncept uměle inteligentní entity, neboť by zákonodárce „uměle“ stavěl člověka do struktury, jejímž konečným cílem bylo žádného člověka nezapojoovat.

Kromě toho musí státy věnovat pozornost svým povinnostem vyplývajícím z mezinárodního práva. Pokud jeden stát umožní koncept uměle inteligentních entit, může to znamenat obdobnou povinnost pro jiný stát, v případě, že jsou tyto státy vázány dvoustrannou nebo mnohostrannou mezinárodní smlouvou.⁴² Už jsem strávil nějaký čas pojednáním o Evropské unii, rád bych však zdůraznil, že mohou existovat státy, které nemají mezinárodní povinnost takové entity uznávat, ale měli by dle mého názoru o tomto konceptu taktéž přemýšlet. Nakonec se prakticky jistě najdou státy, jež tuto praxi umožní, jak již bylo prokázáno výše zmíněnými daňovými ráji a „vlajkami levných zemí“.

1.5. Elektronická osoba jako nová kategorie osob v právu EU

Jak jsem již poznamenal, v roce 2017 Výbor pro právní záležitosti Evropského parlamentu (dále také jako „Výbor“) zveřejnil zprávu, v níž žádal a doporučoval zvážení zavedení nové kategorie osob vybavenou právní osobností - tzv. elektronickou osobu pro rozvinuté AI agenty a samoučící se roboty, zprávu, kterou lze označit za kontroverzní. Reakce odborníků na umělou inteligenci z členských států Evropské unie byla velmi kritická, a nakonec vyústila v otevřený dopis adresovaný Evropské komisi, který ukázal nesouhlasné stanovisko z právního i etického hlediska.

Důvodem pro toto doporučení bylo, že tito AI agenti nebo roboti jsou na jedné straně mimo kategorii věcí a nástrojů, ale na druhé straně je nelze zařadit ani do jedné ze stávajících kategorií

⁴⁰ BURRI, Thomas. International Law and Artificial Intelligence. *German Yearbook of International Law 2017* [online]. 2017, 60, 91-108 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3060191>.

⁴¹ BURRI, Thomas. International Law and Artificial Intelligence. *German Yearbook of International Law 2017* [online]. 2017, 60, 91-108 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3060191>.

⁴² BURRI, Thomas. International Law and Artificial Intelligence. *German Yearbook of International Law 2017* [online]. 2017, 60, 91-108 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3060191>.

– fyzických nebo právnických osob. Řešením by tedy představovalo právě zavedení nové kategorie osob – elektronické osoby. Podle zprávy by elektronická osoba měla specifická práva a povinnosti, včetně povinnosti napravit jakoukoli škodu, kterou by mohla způsobit. Ta by se vztahovala na elektronickou osobu v případech, kdy roboti přijímají chytrá autonomní rozhodnutí nebo jinak nezávisle komunikují se třetími stranami.⁴³

Výbor požádal o soubor občanskoprávních pravidel týkajících se robotiky, která by upravovala jejich výrobu, používání, autonomii a dopad na společnost. Ve zprávě byla navíc široce diskutována občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou inteligentními roboty nebo AI agenty, protože současná směrnice EU o odpovědnosti za škodu způsobenou roboty kryje pouze předvídatelné škody způsobené výrobními vadami, což je podle názoru Výboru příliš omezené. Co je pro tuto práci obzvláště významné je, že zpráva také navrhla Evropské komisi, aby přišla se souborem kritérií pro „vlastní intelektuální tvorbu“ pro díla chráněná autorským právem, jež byla vytvořena počítačem nebo robotem.⁴⁴

Seznam otázek, které vyvstávají po začlenění AI do našich životů, je velice obsáhlý. Nejrelevantnější z nich se týkají pouze odpovědnosti AI a její schopnosti mít práva nebo jakýsi balíček práv. Zpráva obsahuje několik dalších myšlenek podporujících zavedení elektronické osoby, což je to hlavní, co se dá ze zprávy odnést. Jedná se mimo jiné o definici a klasifikaci takzvaného inteligentního robota, chartu robotiky, navrhovanou registraci těchto inteligentních robotů spravovanou agenturou EU pro robotiku a umělou inteligenci a kodex etického chování pro inženýry vytvářející roboty. Zpráva dále zavádí myšlenku vytvoření fondu odškodnění, jež by se podobal povinnému pojištění motorových vozidel, za účelem zajištění náhrady škody v případě neexistujícího pojistného krytí. Bylo ponecháno k debatě, na jakých principech by měl fond fungovat, například zda by se platil jednorázový poplatek nebo měsíční příspěvek, kdo a jak by přispíval a mnoho dalších záležitostí.⁴⁵

Navzdory bouřlivé reakci vědecké komunity to, co zpravodajka a průkopnice této myšlenky Mady Delvaux primárně zamýšlela udělat, bylo vyvolání diskuse o tomto velmi složitém a komplexním tématu. Příspěvek zprávy v tomto ohledu je nepopíratelný, protože právě k započetí diskuse došlo, jakkoliv byla bouřlivá a obsahovala mnoho odmítavých stanovisek. Je zásadní,

⁴³ Návrh usnesení Evropského parlamentu obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku ze dne 27. ledna 2017. (2015/2103(INL)).

⁴⁴ Návrh usnesení Evropského parlamentu obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku ze dne 27. ledna 2017. (2015/2103(INL)).

⁴⁵ Návrh usnesení Evropského parlamentu obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku ze dne 27. ledna 2017. (2015/2103(INL)).

abychom tento dosud nedořešený problém nejen odpovědnosti AI, ale také jejího postavení v právu jako celku, začali řešit.⁴⁶⁴⁷

1.6. Zavedení zvláštní kategorie osoby pohledem autora

Pojďme se teď více zaměřit na koncept vytvoření nové speciální kategorie pro umělou inteligenci. Jsem přesvědčen, že pro účely této práce je možné dále pracovat s pojmem elektronická osoba, který vzešel ze zprávy Výboru pro právní záležitosti Evropského parlamentu.

Přestože dokážu částečně pochopit argumenty pro subsumování umělé inteligence pod jednu ze dvou již existujících kategorií osob, osobně mi přijde myšlenka vytvoření nové speciální kategorie jako nejlepší řešení nejen pro současnou situaci, ale i do budoucna. Již v prvním ročníku právnických fakult je nám vštěpováno, že při přijímání nových právních norem bychom měli kromě zhodnocení současného stavu věcí, také kriticky posoudit právní normu ve světle toho co přijde. Nárůst počtu, schopností a oblastí, ve kterých umělá inteligence zanechává stopy nebo dokonce dominuje, znamená, že její role bude v následujících letech ještě výraznější.

Na jednu stranu se obavy vyjádřené v dopisech odborníků v reakci na výzvu k zavedení elektronické osoby jeví jako přiměřené. Na druhou stranu musím objasnit, že na rozdíl od některých akademiků, nemám v úmyslu dávat robotům nebo umělé inteligenci lidská práva. Koncept elektronické osoby by vytvořil nebo přidělil konkrétní práva a povinnosti AI agentům. Tato práva by mohla zahrnovat zejména práva k duševnímu vlastnictví, protože objem dat vyplývajících z práce umělé inteligence je obrovský a příspěvek člověka k některým z těchto děl vytvořených umělou inteligencí je malý či až vůbec žádný, což nás pak vede k velmi obtížným otázkám udělení práv duševního vlastnictví té správné entitě.

Co lze uvést na podporu argumentu, který jsem představil? Musím se vrátit o pár stránek zpět ve své práci, kde jsem psal o rozdílu mezi slabou či specializovanou AI a silnou nebo obecnou AI. Pokud jsme v souladu se současným stavem vědy a techniky schopni vyprodukovat silnou AI, odpovídající popisu, tedy AI, která může mimo jiné jednat z vlastní vůle, myslet, rozhodovat a celkově porozumět nejen svým činům, ale i reakcím vnějšího světa a jeho složitosti. Nevidím důvod, proč by jí neměla být přiznána práva, byť v omezeném rozsahu. Je potřeba na tomto místě přiznat, že v současnosti nejsme schopni vyprodukovat ultimátní AI, která by absolutně

⁴⁶ Návrh usnesení Evropského parlamentu obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku ze dne 27. ledna 2017. (2015/2103(INL)).

⁴⁷ AMORIDIS, Konstantinos. The Timeline Of E-Personhood: A Hasty Assumption Or A Realistic Challenge? *Blog – Maastricht University* [online]. 25. 4. 2019 [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://www.maastrichtuniversity.nl/blog/2019/04/timeline-e-personhood-hasty-assumption-or-realistic-challenge>.

napodobila lidský myšlenkový proces, ale přesto jsem přesvědčen, že i umělá inteligence z kategorie silné by se mohla kvalifikovat jako dostatečně vyvinutá, aby obdržela určitý balíček práv. Mnoho odpůrců této myšlenky nicméně argumentuje, že ani ty nejinteligentnější AI nejsou schopny sebeuvědomění a také nejsou schopny mít pocity, což podle jejich názoru neumožňuje, aby byly uznány jako zvláštní kategorie osob. Opak je pravdou, němečtí vědci z Hannoverské univerzity v Leibnizu učí roboty (a umělé inteligence roboty řídící), aby pociťovaly bolest vytvořením umělého nervového systému, který by mohl být použit k tomu, aby roboti zažívaly „bolestivé“ pocity. Možná to není konečný argument, který by přesvědčil oponenty názorů, že umělé inteligence nebo roboti by měly mít vlastní kategorii osob, jedná se však určitě o způsob, jak dosáhnout úrovně rozvoje, kde umělá inteligence může být schopna sebeuvědomění, což by rozhodně celé věci pomohlo.⁴⁸

Z mého pohledu by navíc zavedení elektronické osoby mohlo přispět ke zjednodušení právních situací vyplývajících z kontaktu mezi AI a jinými fyzickými nebo právními osobami a fungování našeho světa obecně. Výrobce AI by nemusel být s velkými obtížemi dohledáván, když dojde ke škodě, kterou způsobí umělá inteligence nebo jak uvedu v následujících řádcích, by nebylo třeba uvažovat o tom, komu by mělo být uděleno právo na intelektuální tvorbu umělé inteligence.

Dalším problémem, který hlasitě zazníval veřejným prostorem a který jsem již zmínil dříve, je obava, že tvůrci AI nebo inteligentních robotů by mohli vyrábět technologii, která by vědomě a účelově plnila úkoly v rozporu se zákonem a tím by se samotní tvůrci vyhnuli odpovědnosti za své činy převodem odpovědnosti na jimi vytvořenou technologii. Tato obava je přirozeně oprávněná a právo by muselo najít řešení, jak těmto situacím zabránit. Dle mého názoru by řešením tohoto vysoce diskutovaného problému mohla být dodatečná sekundární odpovědnost za škody a trestní odpovědnost výrobců nebo vlastníků těchto AI, jež by měly statut elektronické osoby. Dostatečnou ochranu by dále představovalo zavedení trestného činu trestajícího výrobce za vytvoření umělé inteligence/roboty za účelem spáchání trestného činu či se na trestné činnosti podílejícího.

⁴⁸ BOLTON, Doug. Robots Are Being Taught To Feel Pain By German Researchers. *The Independent* [online]. 27. 5. 2016 [cit. 2021-04-26]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/science/robots-taught-to-feel-pain-research-leibniz-university-germany-a7051721.html>.

2. Umělá inteligence a autorské právo

Ochrana autorského práva je koncept, který začíná existovat automaticky ihned po vzniku díla, je bezplatný a víceméně celosvětový, jeho registrace proto není povinná, na rozdíl od jiných práv k duševnímu vlastnictví, jako jsou ochranné známky nebo nejtýpistiěji patenty. Oproti podmínkám patentovatelnosti nelze poskytnout výčet požadavků, jež musí práce splnit, aby byla dílem a získala autorskoprávní ochranu, a který by byl univerzálně platný pro většinu světových jurisdikcí.

Chtěl bych však zdůraznit, že v převážné části jurisdikcí je dílo způsobilé k ochraně autorským právem, pouze pokud je původní a bylo vytvořeno lidským autorem, z čehož plyne, že pouze díla vytvořená člověkem si mohou užívat ochrany autorskými právy. Tento požadavek nevylučuje pouze zvířata, jak bylo rozhodnuto v případě *Naruto a kol. v. David Slater*. V tomto případě britský fotograf divoké zvěře David Slater fotografoval makaky Celebes v indonéské džungli, v průběhu čehož si někteří z nich pořídili selfie za pomoci jeho vybavení a fotograf poté s těmito snímky zacházel jako se svými, tedy považoval je a nakládal s nimi jako se snímky chráněné autorským právem přirozeně patřící jemu jako fotografovi, tvůrci díla. Později došlo k podání žaloby organizací na ochranu zvířat PETA, jež žalobu podala jménem jedné z opic, kterou pojmenovali *Naruto*, proti fotografovi Slaterovi a společnosti *Blurb, Inc.*, která v jedné ze svých knih Slaterovy opičí selfie zveřejnila. PETA se v žalobě domáhala určení, že autorská práva k fotografii patří *Narutovi*. Odvolací soud nakonec potvrdil, že autorské právo má tvůrce, jímž nemůže být nikdo jiný než autor lidského původu, což znamená, že zvířata nemohou legálně vlastnit autorská práva. Soud samozřejmě výše uvedenou argumentací nevyloučil vlastnictví práv duševního vlastnictví právníckými osobami.⁴⁹

Tento požadavek navíc také znamená odmítnutí ochrany autorských práv u děl vytvořených umělou inteligencí. Katharine Stephens odpovídá na otázku, kdo vlastní dílo vytvořené umělou inteligencí tím, že si nejprve musíme odpovědět na otázku, kdo je autorem díla? Autorem je osoba, která dílo vytvoří a bude prvním vlastníkem. Pokud tato osoba není zaměstnancem, v takovém případě vlastní autorská práva její zaměstnavatel. Jak vyplývá z tohoto shrnutí zákona, vytvoření díla je v zásadě lidskou činností. To je podporováno, je-li podpora nutná, odkazem na automatický převod autorských práv ze zaměstnance na zaměstnavatele; o AI nelze říct, že je zaměstnancem. Pokud nelze k dílu přiřadit žádného lidského autora, nemůže splňovat

⁴⁹ *Naruto v. Slater*, No. 16-15469 (9th Cir. 2018).

podmínky pro ochranu autorskými právy, a proto se automaticky stane volným dílem, v anglofonním světě se dílo stane součástí veřejné domény (*public domain*).⁵⁰

V počátku této práce jsem uváděl jako příklad uměleckého díla vytvořeného umělou inteligencí obraz, který vznikl v rámci projektu The Next Rembrandt, avšak toto není jediné malířské dílo, které byla umělá inteligence schopna vyprodukovat. V roce 2018 se ve slavné aukční síni Christie's vydražil portrét Edmonda de Bellamy, který byl vytvořen umělou inteligencí na základě algoritmu, za neuvěřitelných 432 000 amerických dolarů, což byl 45násobek odhadovací ceny.⁵¹ V tuto chvíli se nabízí otázka, zda je správné, aby takováto díla skončila jako volná, pokud mohou být prodány za tak vysoké částky. Komu by měly připadnout peníze za jejich prodej? V tomto konkrétním případě stála za produkcí portrétu pařížská umělecká skupina Obvious, která AI poskytla data z více než 15 000 portrétů ze 14. až 18. století a zajistila finální namalování obrazu umělou inteligencí a do dražby jej sama přihlásila, byla tedy pokládána za vlastníka, a proto dražební výtěžek připadl této skupině.

Výše zmíněný požadavek lidského autora nebo jeho příspěví k dílu, za účelem jeho kvalifikace pro ochranu autorskými právy, byl vysloven i v rozhodnutí SDEU Painer⁵², o němž blíže pojednávám později v kapitole 2.3 věnované autorskému právu v Evropské unii. Ten objasnil, že jde o intelektuální tvorbu autora, pokud odráží jeho osobnost, a to obzvláště v případě, že je z práce patrný autorův „osobní dotek“. Důležitá otázka, která dosud nebyla zodpovězena zní, do jaké míry musí být autor zapojen do tvůrčího procesu. Dá se například pouhé školení AI považovat za zapojení autora do tvůrčího procesu? Stále nejasná zůstává taktéž otázka, do jaké míry musí mít autor kontrolu nad dílem a jaké vstupy musí provést.

Anne Lauber-Rönsberg poukázala na to, že například u fotografií pořízených automatizovaným procesem fotografování, lze uvažovat o ochraně dle § 72 německého autorského zákona, podle něhož by měla autorská práva k fotografiím pořízeným automatizovaným způsobem připadnout fotografovi, jenž podnikl přípravu v podobě nastavení fotoaparátu.⁵³ Bylo by možné tuto právní úpravu vztáhnout i na díla umělé inteligence a osobu jež podnikla kroky k jejímu nastavení? Dále se autorka zamýšlí nad možností integrace kategorie počítačem generovaných děl do systému autorského práva, jak je tomu ve Velké Británii, jejíž právní úpravě se věnuji níže

⁵⁰ STEPHENS, Katharine. Who Owns An AI-Generated Invention? [online]. 2019 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2019/global/who-owns-an-ai-generated-invention>.

⁵¹ CHRISTIE'S. Is artificial intelligence set to become art's next medium? [online]. 12. 12. 2018 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://www.christies.com/features/A-collaboration-between-two-artists-one-human-one-a-machine-9332-1.aspx>.

⁵² Rozsudek SDEU ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, ECLI:EU:C:2011:798.

⁵³ Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) 1965. (Německý autorský zákon z roku 1965).

v kapitole 2.2. Dle jejího názoru by šlo o příliš velký zásah do současného systému autorského práva, zároveň se však obává, že absence ochrany nutně vede ke spadnutí těchto děl do kategorie děl volných. Neposkytuje tedy finální řešení těchto otázek a závěrem poznamenává, že systém autorských práv je stále více pod tlakem, když jsou generovány výtvořky umělé inteligence, jež jsou kvalifikovány jako atraktivnější, respektive lepší než lidské výtvořky. Jen proto, že určitá díla byla vytvořena člověkem není uspokojivou odpovědí ospravedlňující jejich ochranu.⁵⁴

Tim Dornis konstatuje, že podle současné autorskoprávní a patentové doktríny by kreativní a inventivní úspěchy jako je obraz Edmonda de Bellamy nebo projekt GPT-3 od laboratoře OpenAI, který dokáže generovat texty, básně, odpovídat na otázky, překládat, a dokonce sám psát počítačové programy, zůstaly nechráněny, alespoň pokud je AI aplikace autonomní ve smyslu fungování nezávisle a bez kontroly člověka. Kdykoliv není v procesu produkce výtvořky umělou inteligencí přímo zapojen člověk, znamená to, že takový výstup nemůže být chráněn. Nakonec tento antropocentrický základ právní doktríny vysílá produkty tohoto druhu přímo do veřejné domény.⁵⁵ Vypadá to, že vznik takových „autorských děl bez autora“ a „vynálezů bez vynálezce“ dosud není považován za natolik palčivou otázku, aby byla důvodem pro regulaci. Spíše se jeví, že panuje široká shoda, že neexistence ochrany nestojí v cestě efektivního trhu, a tudíž ani pulzující soutěže, inovací a ochoty do AI odvětví investovat. Důvěra v samoregulační síly trhu se zdá být na pořadu dne.⁵⁶⁵⁷

Na druhou stranu se v poslední době zdá, že tento přístup se otřásá v základech. V říjnu 2020 Evropský parlament prohlásil, že autonomizace tvůrčího procesu vytváření obsahu umělecké povahy může zapříčinit problémy týkající se vlastnictví, ve smyslu duševního vlastnictví, vztahující se k tomuto obsahu – přesněji, že obsah generovaný AI vytváří nové regulační výzvy pro ochranu práv duševního vlastnictví.⁵⁸

Technické výtvořky vytvářené technologií AI vyžadují především ochranu podle práva duševního vlastnictví, aby stimulovaly investice a zlepšily právní jistotu pro všechny zúčastněné strany. Zdá se, že výsledky nedávné studie zadané Evropskou komisí jsou vcelku záhadně v

⁵⁴ LINKE, David, PETRLÍK David. 'Copyright Work and its Definition with Regard to Originality and AI' – Conference Report on the Fourth Binational Seminar of TU Dresden and Charles University in Prague. *GRUR International* [online]. 2020, 69(1), 39-45 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikz010>.

⁵⁵ Podle dikce českého autorského zákona se stávají volnými díly.

⁵⁶ Usnesení Evropského parlamentu o právech duševního vlastnictví při vývoji technologií umělé inteligence ze dne 20. října 2020. (2020/2015(INI)).

⁵⁷ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

⁵⁸ Usnesení Evropského parlamentu o právech duševního vlastnictví při vývoji technologií umělé inteligence ze dne 20. října 2020. (2020/2015(INI)).

rozporu s postojem Parlamentu. Jak vysvětlují autoři studie, „autonomie“ v kreativním procesu AI by neměla stát v cestě přidělování práv zúčastněným lidským aktérům. Došli tedy k závěru, že právní doktrínu je třeba reformovat jen okrajově, pokud vůbec. Podobně prominentní hlasy ve vědecké literatuře mají tendenci popírat právní význam „autonomie AI“. Jak naznačují, prakticky každá instance kreativity nebo vynalézavosti AI bude vždy poháněna lidským autorem nebo vynálezcem, a bude tedy existovat lidský vlastník práv duševního vlastnictví. Ačkoli se tyto přístupy na první pohled zdají zcela odlišné, sdílejí cíl vyhnout se scénářům „autorských děl bez autorů“ nebo „vynálezů bez vynálezce“.⁵⁹

Situace je dle Dornise jiná v případech autonomie AI, kde se lidský „činitel“ vzdal kontroly nad procesem tvorby nebo vynalézání. V těchto případech, umělá inteligence nasedne do sedadla řidiče s ohledem na tvorbu a technickou inovaci. Jak argumentuje Dornis, takové případy autonomie umělé inteligence činí akvizici autorských práv nebo patentů lidmi obtížnou, ne-li nemožnou. Kromě toho odmítnutí ochrany pro výtvořiny generované AI selže při snaze dosáhnout tak často proklamovaného cíle vyhnout se nadměrnému odměňování odvětví AI. Podle Dornise není možné současnou situaci regulace nebo spíše její neexistence ve vztahu ke tvořivosti a vynalézavosti AI zvládnout pouhým ohýbáním a přizpůsobováním norem *lex lata*, ale je zapotřebí právní reformy.⁶⁰

Struktura autorských práv a patentové doktríny je založena na paradigmatu lidské exkluzivity. Pokud jde o výsledky, je široce uznáváno, že výsledky kreativity a vynalézavosti AI mohou být identické nebo dokonce nadřazené lidským dílům nebo vynálezům. Antropocentrismus jak autorských práv, tak patentového práva však stojí v cestě poskytnutí práv k výstupům, v případě, že je AI opravdu autonomní. Závislost autorskoprávní a patentové doktríny na lidské exkluzivitě vede k fenoménu „autorských děl bez autora“ a „vynálezů bez vynálezce“ - tedy situaci, ve které je AI schopna produkovat výstupy, které jsou objektivně kreativní nebo vynalézavé, ale takovéto výstupy nejsou uznány za dílo dle autorského práva nebo vynález dle patentového práva. Ačkoli se tento přístup jeví stále jako dominantní, nedávné hlasy z vědecké

⁵⁹ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

⁶⁰ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

komunity vyzvaly k radikálnímu ředění požadavku skutečně lidského příspěvku k procesu tvoření a vynalézavosti.⁶¹

V následujících kapitolách se podívám na některé z nejdůležitějších světových jurisdikcí a přiblížím jejich pohled na řešení problému děl generovaných umělou inteligencí a jejich ochrany.

2.1. Antropocentrický přístup k autorství v právu Spojených států potvrzený judikaturou

Jak jsem již naznačil výše, antropocentrický přístup k autorskoprávní a patentové ochraně je zakořeněn ve většině světových jurisdikcí a jinak tomu není ani v případě Spojených států amerických. Za účelem ochrany práce či díla autorským právem ve Spojených státech musí být dílo vytvořeno autorem. Americký autorský zákon⁶² bohužel samotnou definici autora neposkytuje. Po této definici musíme tudíž zapátrat jinde, a to konkrétně v judikatuře a jiných právních předpisech. Jak koncept originality, tak i kreativity, ilustrují založení na antropocentrismu: originalita jako základní princip autorských práv vyžaduje, aby práce byla nezávisle vytvořena autorem. Nejvyšší soud USA dlouhodobě vyžaduje, aby výsledky autorových tvůrčích procesů byly plody jeho intelektuální práce a byly originálními intelektuálními představami autora. Samozřejmě, že taková vyjádření intelektuální myšlenky vyžadují lidskou činnost.⁶³ Mimo tyto dlouhodobě vyžadovaná kritéria rozhodly soudy USA v nedávných případech, včetně výše popsaného případu *Naruto v. Slater*, že pouze práce vytvořené lidským autorem nebo s lidským příspěvkem se kvalifikují jako hodné ochrany autorským právem.⁶⁴

Tato pozice je také zahrnuta v Kompendiu praktik amerického Úřadu pro autorská práva (*Compendium of U.S. Copyright Office Practices*), které výslovně říká, že pokud se chce práce kvalifikovat jako autorské dílo musí být vytvořena člověkem, jinak není možno uvažovat o ochraně autorským právem, čímž dochází k výslovnému vyloučení „ne-lidského“ autorství. Jeví se tedy jako zřejmé, že v USA neexistuje žádná šance na autorskoprávní ochranu pro díla vytvořená jiným než lidským autorem. Práce vytvořené umělou inteligencí bezpochyby postrádají povinný lidský element. Pokud by byla podána žádost o ochranu pro práci generovanou AI, autorská práva budou takové práci Úřadem pro autorská práva USA odeprána a tato práce se

⁶¹ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-04-27]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

⁶² The Copyright Act of 1976 (Autorský zákon Spojených států amerických z roku 1976).

⁶³ HRISTOV, Kalin. Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma. *IDEA: The IP Law Review* [online]. 2017, 57(3), 433-454 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2976428>.

⁶⁴ IHALAINEN, Jani. Computer creativity: artificial intelligence and copyright. *Journal of Intellectual Property Law & Practise* [online]. 2018, 13(9), 724-728. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpy031>.

automaticky stane součástí veřejné domény.⁶⁵ Jak je ostatně uvedeno v Kompendiu: Úřad nebude registrovat práce vytvořené strojem nebo pouhým mechanickým procesem, který pracuje náhodně nebo automaticky bez jakéhokoliv kreativního vstupu nebo zásahu ze strany lidského autora. Rád bych na tomto místě pro vyloučení pochybností upozornil, že pro vznik autorskoprávní ochrany samozřejmě není ani ve Spojených státech nutné se registrovat, ta existuje v souladu s úvodní pasáží této části již od vytvoření díla, nicméně registrace je nutná v případě, že si autor přeje podat žalobu na porušení jeho autorských práv k dílu ve Spojených státech. Kompendium označuje za zásadní při posuzování, zda se jedná o lidské, tedy autorským právem chránitelné, autorství, otázku zapojení počítače nebo jiného stroje obsahujícího umělou inteligenci do tvorby. Jinými slovy byl počítač pouhým nástrojem pro vytvoření díla nebo byly tradiční prvky autorství v díle vymyšleny a provedeny strojem? V závislosti na odpovědi poté zjistíme, jestli konkrétní práce podléhá autorskoprávní ochraně.⁶⁶

Dílům, která jsou částečně vytvořena počítačovými programy (AI) a nedokážou prokázat určitý stupeň lidského zásahu tudíž hrozí nebezpečí odmítnutí od Úřadu pro autorská práva USA, což může určitě vést až k neochotě snažit se autorská práva k dílům získat či dokonce k zamlčování informací o díle. Je potřeba poznamenat, že v tomto přístupu existuje další riziko, a to riziko odhalení zatajování skutečného autora, což může ve finále zapříčinit až zrušení nároku na autorská práva.

Zajímavé řešení této problematiky je nabídnuto Kalinem Hristovem. Ve své práci je proti přiznávání autorských práv samotným „ne-lidským“ autorům, ani nepodporuje zahrnutí „ne-lidských“ autorů do definice autora. Navrhuje operovat s doktrínou zaměstnaneckých děl (*works made for hire*) a redefinovat vztah zaměstnavatele a zaměstnance. Doktrína zaměstnaneckých děl definuje dva typy děl, které se mohou kvalifikovat pro autorskoprávní ochranu. První je práce připravená zaměstnancem v rozsahu zaměstnancova pracovního poměru. Druhou je pak dílo, které bylo objednáno, pokud se strany výslovně písemně dohodnou, že práce bude považována za zaměstnanecké dílo (*work made for hire*)⁶⁷ a toto ujednání je podepsáno oběma stranami.⁶⁸ V obou příkladech jsou autorská práva udělena straně, která dílo nevytvořila a Hristov se ve své práci zaměřuje na první případ. AI programy a jejich programátoři by mohli být podřazeni pod definice

⁶⁵ Podle dikce českého autorského zákona se stane volným dílem.

⁶⁶ U.S. Copyright Office, *Compendium of U.S. Copyright Office Practices* (3. vydání 2021). § 313.2

⁶⁷ V této Hristovově myšlence osobně spíše spatřuji paralelu k dílu vytvořenému na objednávku dle § 61 českého autorského zákona, v terminologii se však držím překladu *work made for hire* jako zaměstnaneckého díla v souladu s prací autora.

⁶⁸ HRISTOV, Kalin. *Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma. IDEA: The IP Law Review* [online]. 2017, 57(3), 433-454 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2976428>.

zaměstnavatele a zaměstnance, pokud by tyto pojmy byly vykládány volně a široce, stejně jako se zařazuje více entit pod pojem autora (jednotlivec – fyzická osoba, právnická osoba – společnost). Relativní interpretace by znamenala, že zaměstnavatel může být považován za někoho, kdo zaměstnává služby jiné entity, aby se dosáhlo cíle nebo došlo k dokončení úkolu. Programátor nebo vlastník AI by se podřadil pod tuto definici, neboť zaměstnává služby zařízení AI za účelem generování nových tvůrčích prací.⁶⁹ Toto řešení by mohlo znamenat, že autorství by přešlo z původního tvůrce – umělé inteligence na programátora či vlastníka AI, který by byl v úloze zaměstnavatele a mohl by tedy být vlastníkem autorských práv, čímž by se zabránilo, aby se dílo stalo součástí veřejné domény.⁷⁰

2.2. Počítačem generovaná díla jako ojedinělá právní úprava autorství AI ve Velké Británii

Ve Spojeném království, na rozdíl od jiných jurisdikcí, byla právní úprava napřed, a to díky britskému parlamentu, který chtěl povzbudit investice do umělé inteligence již v 80. letech 20. století. Britský parlament vytvořil kategorii počítačem generovaných prací v § 9 odst. 3 zákona o autorských právech, průmyslových vzorech a patentech z roku 1988 (dále také jako „CDPA“)⁷¹, který uvádí, že v případě literárního, dramatického, hudebního nebo uměleckého díla, které je vygenerováno počítačem, je autorem osoba, jež podniká nebo podnikla kroky nezbytné pro vytvoření práce.⁷² Definice počítačem generované práce nalezneme v § 178 CDPA, jde o práci, která je generována počítačem za okolností, za kterých neexistuje žádný lidský autor práce.⁷³ Přestože se může zdát, že norma je plně způsobilá regulovat kreativitu AI, je zde stále mnoho detailů, které čekají na objasnění.⁷⁴ Znění: „osoba, jež provádí opatření nezbytná pro vytvoření práce“, se jeví jako poněkud volné. Takovým způsobem, že může poskytovat prostor pro další vysvětlení ohledně totožnosti osoby, jež tato nezbytná opatření provádí. Dle mého názoru, by mohl také (koncový) uživatel AI být velmi jednoduše subsumován pod uvedené znění.

Podobného názoru je i Dornis, který říká, že jedním z nejproblematictějších záležitostí je otázka, jakého druhu a jaké míry musí být onen lidský příspěvek, aby bylo shledáno, že se jedná o kroky nezbytné pro vytvoření práce. Taktéž uvádí příklady osob, které se určitým způsobem

⁶⁹ HRISTOV, Kalin. Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma. *IDEA: The IP Law Review* [online]. 2017, 57(3), 433-454 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2976428>.

⁷⁰ Podle díkce českého autorského zákona by se stalo volným dílem.

⁷¹ The Copyright, Designs and Patents Act 1988. (Bristký zákon o autorských právech a patentech z roku 1988).

⁷² Ustanovení § 9 odst. 3 CDPA.

⁷³ Ustanovení § 178 CDPA.

⁷⁴ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

zapojují do procesu tvorby práce a ptá se, zda je například zmáčknutí tlačítka zapnout/vypnout možno chápat jako podniknutí kroku nezbytného pro vytvoření práce, a tudíž ospravedlňuje udělení práv duševního vlastnictví k vytvoření AI této osobě. I když by dle něj bylo těžké shledat takový krok jako nezbytný pro vytvoření práce. Každopádně shrnuje, že i přes to, že by tato norma potřebovala dodatečné vysvětlení, se jedná o zákonnou úpravu poskytující dobrou ochranu sui generis pro práce vytvořené umělou inteligencí při neexistenci ochrany práce jako takové.⁷⁵

Jedná-li se tedy o díla generovaná počítačem bez účasti lidských autorů, soudím, že autorství takových prací, by mělo být ve většině případů přiděleno programátorovi umělé inteligence, neboť ten je osobou, v jehož činnosti spatřuji podniknutí opatření nezbytných pro vytvoření takové práce.

Do dnešního dne nebyly řešeny žádné případy (soudní spory) týkající se otázky originality pro počítačem generované práce podle § 9 odst. 3 CDPA. Odborníci se dosud neshodli, zda je pro takové práce vyžadována originalita. Mimoto, ti, kteří jsou ve prospěch požadavku originality, se nemohou sjednotit, v čem by měla originalita spočívat, přičemž někteří říkají, že by měl být přítomen určitý stupeň originality při provádění opatření pro vytvoření práce a jiní říkají, že samotná práce by měla být originálem.⁷⁶⁷⁷

Postoj Spojeného království, ale také Hong Kongu, Indie, Irska a Nového Zélandu, se mi zdá být dobrým způsobem regulace této velmi komplikované oblasti. Co je z mého pohledu ještě důležitější je, že tento přístup nepopírá ochranu tohoto druhu prací či děl obecně, což nepochybně vede k dalšímu rozvoji celého odvětví.

2.3. Požadavek autorova osobního doteku pro autorství v právu Evropské unie

Většina právních předpisů o autorských právech v členských státech EU je velmi závislá na antropocentrických konceptech a to pro: (i) příjemce ochrany (tj. pro autora); (ii) podmínky pro ochranu (např. originalita); a (iii) udělovaná práva (hospodářská, ale i morální). Toto zaměření na člověka je také přítomno v samotném právu Evropské unie, ačkoliv pravděpodobně v menší míře kvůli nedostatku nařízení o morálních právech.⁷⁸ Některé z evropských směrnic (např. směrnice o

⁷⁵ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

⁷⁶ STEPHENS, Katharine. Who Owns An AI-Generated Invention? [online]. 2019 [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2019/global/who-owns-an-ai-generated-invention>.

⁷⁷ GUADAMUZ, Andres. Artificial Intelligence And Copyright. *WIPO Magazine* [online]. 2017 [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html.

⁷⁸ IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019 [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

právní ochraně počítačových programů a směrnice o právní ochraně databázi) definují autorství na základě jednotlivce nebo skupiny jednotlivců, kteří dílo vytvořili a stejně tak je to s definicí originality. Přestože koncept originality není v evropském právu jasně definován několik směrnic jej spojuje s fyzickými osobami nebo lidskými atributy.⁷⁹

Soudní dvůr Evropské unie dále tento antropocentrický přístup potvrdil rozhodnutím v několika případech, nejvýrazněji pak v rozhodnutí Infopaq.⁸⁰ Společnost Infopaq provozuje činnost v oblasti sledování a rozboru tisku, která v podstatě spočívá ve zpracování shrnutí vybraných článků z dánského denního tisku a různých časopisů. Tento výběr článků je prováděn v závislosti na tématech zvolených zákazníky a prostřednictvím procesu zvaného „sběr údajů“. Shrnutí jsou zasílána zákazníkům elektronickou poštou. Danske Dagblades Forening (dále také jako „DDF“) je profesionální sdružení dánských vydavatelů novin, které pomáhá svým členům s problémy s autorskými právy. DDF si uvědomil, že Infopaq skenoval články novin pro komerční účely bez povolení a na tento postup si u Infopaq stěžoval.

„V rámci svojí činnosti vytváří Infopaq opakovaně rozmnoženiny článků, a to: 1) skenováním tištěných novinových článků, tj. přeměna na TIFF soubor; 2) převedením souboru TIFF do textového souboru; 3) ukládáním klíčového slova spolu s pěti předcházejícími a pěti následujícími slovy; 4) vytištěním jedenácti slov. Klíčovou otázkou u nastalého soudního sporu je, zda rozmnoženiny ad 3) a 4) spadají pod ochranu směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.“⁸¹

SDEU došel k závěru, že úkony spočívající ve vyhotovení rozmnoženin ad 3) a 4) lze podřadit pod pojem „rozmnožování po částech“ ve smyslu článku 2 směrnice, pokud – což je povinen ověřit předkládající soud – jsou prvky, které byly takto převzaty, vyjádřením autora vlastního duševního výtvoru. V odůvodnění se odkázal na skutečnost, že nic ve směrnici 2001/29/ES nebo v jiné směrnici použitelné v této oblasti nenaznačuje, že by části díla podléhaly jinému režimu, než je režim, kterému podléhá dílo ve svém celku. Tudiž jsou části chráněny autorským právem, pokud jako takové přispívají k původnosti díla v jeho celku.“⁸²

⁷⁹ IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019 [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

⁸⁰ Rozsudek SDEU ze dne 16. července 2009, Infopaq, C-5/08, ECLI:EU:C:2009:465.

⁸¹ Infopaq International. Informační systém pro implementaci práva EU: Databáze vybraná judikatura Soudního dvora EU [online]. [cit. 2021-05-06]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/judesd.nsf/63a0a9f051709984c1257ad3002d875f/abe76c8efc1b2ec5c1257797002a2570?OpenDocument>

⁸² Infopaq International. Informační systém pro implementaci práva EU: Databáze vybraná judikatura Soudního dvora EU [online]. [cit. 2021-05-06]. Dostupné z:

Jak SDEU vysvětlil, jednotlivá slova za záležitost hodnou ochrany autorskými právy považovat nelze.⁸³ V následujících případech byl tento standard rozšířen na všechny druhy děl. V případě Painer⁸⁴, profesionální rakouská fotografka Eva-Maria Painer udělala několik fotografií teenagerky Nataschy Kampusch, která se později stala slavnou kvůli tomu, že byla unesena a osm let vězněna ve sklepě, přičemž později svému únosci a vězniteli uprchla. V době jejího únosu byla jedinou dostupnou fotografií Kampusch fotografie vytvořená právě rakouskou fotografkou. Několik novin použilo stylizované digitální verze tohoto portrétu pro ilustraci jejich příběhů o útěku Kampusch ze zajetí.⁸⁵

V roce 2007 žalovala Painer porušení autorských práv pro toto neoprávněné použití její fotografie. Žalovaní mimo jiné tvrdili, že portrét nebyl předmětem autorských práv, protože se jednalo o prostou reprezentaci Kampusch a jako takový nebyl tento portrét dostatečně originální. Otázka se dostala až před SDEU, který na základě převažujícího práva a judikatury prohlásil, že fotografie jsou originální, pokud jsou výsledkem autorových vlastních intelektuálních procesů a odrážejí jeho osobnost. Rozhodl tedy ve prospěch fotografky, když vysvětlil, že existence takového odrazu autorovy osobnosti vyžaduje autorovy svobodné a kreativní volby při výběru pozadí a pózy, nastavení osvětlení a využívání různých rozvojových technik pro vytvoření fotografie, stejně jako schopnost označit práci jeho „osobním dotekem“, což poskytuje práci originalitu a dělá fotografii hodnou autorskoprávní ochrany.⁸⁶ Dornis podotýká, že v tomto světle si lze jen těžko představit, že by se umělá inteligence byla schopna kvalifikovat pro autorství.⁸⁷

Nejdůležitější výsledek, jež z těchto rozhodnutí vyplývá pro ochranu autorských práv by se dal shrnout následovně: autorská práva se vztahují pouze na originální práce a originalita musí odrážet vlastní intelektuální tvorbu autora. Andres Guadamuz ve svém článku vysvětluje, že při

<https://isap.vlada.cz/dul/judesd.nsf/63a0a9f051709984c1257ad3002d875f/abe76c8efc1b2ec5c1257797002a2570?OpenDocument>

⁸³ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1 2021 [cit. 2021-05-06]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

⁸⁴ Rozsudek SDEU ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, ECLI:EU:C:2011:798.

⁸⁵ GUADAMUZ, Andres. Can the monkey selfie case teach us anything about copyright law? *WIPO Magazine* [online]. 2018 [cit. 2021-05-17]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2018/01/article_0007.html.

⁸⁶ GUADAMUZ, Andres. Can the monkey selfie case teach us anything about copyright law? *WIPO Magazine* [online]. 2018 [cit. 2021-05-17]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2018/01/article_0007.html.

⁸⁷ DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. In: *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2021-05-17]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

požadavku na odraz osobnosti autora v původní práci, je zřejmé, že lidský autor je pro existenci autorských práv naprosto nezbytný.⁸⁸

V nedávných člancích a dílech se evropští učenci shodli, že v rámci současných evropských a vnitrostátních právních předpisů členských států Evropské unie není pravděpodobné, že práce generované AI by mohly být chráněny autorskými právy. Je to především proto, že práce, jež byly vytvořeny zcela a pouze umělou inteligencí nelze považovat za originální ve smyslu autorského práva, protože jim chybí požadovaný lidský faktor.⁸⁹

2.4. Fyzická osoba jako jediný autor v české právní úpravě a rozdílné názory odborné veřejnosti

Jak jsem již výslovně zmínil v první části této diplomové práce, právní úprava umělé inteligence v českém právu absentuje, jinak tomu tedy logicky není ani ve vztahu k autorskému právu. Hlavním předpisem upravujícím problematiku autorských práv v České republice je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „**autorský zákon**“). Autorský zákon v § 2 výslovně zmiňuje, že „*předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*“⁹⁰

Matěj Myška a Jan Zibner v této definici vidí pět pojmových znaků, jež je potřeba naplnit, aby se dalo uvažovat o autorství a poskytnutí ochrany, přičemž se jedná o mimoprávní podmínky, jejíž splnění nemůže být měněno či smluvně vylučováno *inter partes*. Jedná se o následujících 5 znaků: (i) literární a jiný umělecký a vědecký charakter díla; (ii) jedinečný výsledek; (iii) výsledek tvůrčí činnosti autora; (iv) osoba autora; a (v) vyjádření v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.⁹¹

První znak v podobě literárního a jiného uměleckého a vědeckého charakteru díla není pro posuzování možnosti autorství AI nikterak důležitý, a proto není třeba se jím dlouze zabývat. Požadavek jedinečného výsledku je v České republice chápán ve svém statistickém slova smyslu. Abychom o výtvoru mohli hovořit jako o díle, musí být statisticky jedinečný, za což je výtvor

⁸⁸ GUADAMUZ, Andres. Artificial Intelligence And Copyright. *WIPO Magazine* [online]. 2017 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html.

⁸⁹ IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019 [cit. 2021-05-17]. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

⁹⁰ Ustanovení § 2 autorského zákona.

⁹¹ MYŠKA, Matěj, JAN ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

považován v případě, že splní dva požadavky, jimiž je novost a neopakovatelnost. Novost je brána jako porovnání se stavem věcí současným a neopakovatelnost je posuzována vzhledem ke stavu budoucímu. Myška a Zibner se domnívají, že díky komplexnosti algoritmů a mnohdy bezbřehým možnostem uživatele umělé inteligence, bude výsledek jedinečný, pokud se nebude jednat pouze o banální výtvar nebo pokud bude do tvůrčího procesu zanesen prvek náhody.⁹²

Výsledek tvůrčí činnosti autora a osoby autora považují Myška se Zibnerem za vzájemně podmíněné, a tudíž vyžadující společný výklad. Prostřednictvím procesu tvorby dochází k vyjádření jedinečné osobnosti autora, skrze jeho rozhodnutí dochází k promítnutí autorových myšlenek, ovlivněných jeho nadáním, intelektem, zkušenostmi a dalšími charakterovými vlastnostmi, do výtvaru. Ani pátý požadavek vyjádření v objektivně vnímatelné podobě není považován za problematický, neboť stejně jako v případě prvního znaku není vázán na osobu autora, ale jedná se o vlastnost výsledku tvůrčího procesu. Podstatná je zde materializace nehmotného výtvaru, myšlenek autora, skrze fixní vyjádření.⁹³

Zibner v jedné ze svých prací uvádí, že by se na základě tohoto rozboru dalo uvažovat o splnění popisovaných kritérií, a tedy i o autorství umělé inteligence, pokud bychom požadavek tvůrčí činnosti autora nevníмали omezeně ve smyslu přirozeně dědičné vlastnosti, jež se vyskytuje pouze u člověka. Jediným zbývajícím problémem by tedy bylo autorství a jeho definice jako taková.⁹⁴

Co se týká samotného autora díla, tak tím je dle § 5 autorského zákona „fyzická osoba, která dílo vytvořila.“⁹⁵ Komentářová literatura uvádí, že „autorský zákon koncepčně vychází z tradičního evropského kontinentálního pojetí objektivní pravdivosti autorství (materiální pravdy). Autorem, a tedy originárním subjektem autorského práva, je vždy člověk, který dílo vytvořil.“⁹⁶

Existence díla je tedy závislá na projevu tvůrčích schopností jeho autora. Autorem tudíž nemůže být nikdo, kdo není nadán tvůrčí činností nebo tvůrčími schopnostmi, jež vyjadřují jeho osobnost.⁹⁷ Myška a Zibner jsou přesvědčeni, že se do budoucna může uvažovat o extenzi dané

⁹² MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

⁹³ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

⁹⁴ ZIBNER, Jan. Artificial Intelligence: A Creative Player in the Game of Copyright. *European Journal of Law and Technology*. 2019, roč. 10, č. 1, s. 1-20.

⁹⁵ Ustanovení § 5 autorského zákona.

⁹⁶ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, Velké komentáře, s. 90-98.

⁹⁷ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, Velké komentáře, s. 90-98.

doktríny směrem k „neživým entitám“, neboť i ony mohou mít tvůrčí schopnosti, nicméně v současné době nelze tento extenzivní výklad na zodpovězení otázky autorství použít.⁹⁸

De lege lata připadají podle Myšky a Zibnera v úvahu tři skupiny subjektů, jež se podílejí na tvůrčím procesu a jejichž tvůrčí činnost může být považována za pojmový znak autorského díla. Kromě toho je zde samozřejmě možnost uvažovat o díle AI, jako o díle bez autora, tudíž bez autorskoprávní ochrany, spadající do kategorie děl volných.⁹⁹¹⁰⁰

Jde o: (i) fyzické osoby, jež jsou autory umělé inteligence jako softwaru; (ii) fyzické osoby, které jsou autory materie, na základě, níž se vytváří tvůrčí rámec pro umělou inteligenci; (iii) fyzické osoby, které jsou uživateli dané AI a poskytují jí data následně přetvořená do výsledného výtvoru. První skupině subjektů je vyčítána nedostatečná zaměřenost na výslednou práci. Jane Ginsburg podotýká, že nemůžeme považovat tvůrčí činnost autora umělé inteligence za dostatečnou, v případech, kdy pro vytvoření finálního výtvoru spočívá AI na datech od uživatele.¹⁰¹ Myška a Zibner se domnívají, že tuto argumentaci podporuje i standard ohledně výstupů z aplikací vytvořených pro kreativní činnost třetích stran jako je Microsoft Office nebo Adobe, u nichž si autoři aplikací taktéž nenárokují autorská práva k výstupům pomocí těchto aplikací vytvořených. V těchto případech je autorem bezpochyby třetí strana, jejíž postavení by se ve scénáři s umělou inteligencí dalo přirovnat k uživateli. Na druhou stranu uvádějí, že role tvůrce umělé inteligence může být zásadní, neboť je tím, kdo vštěpuje AI základní predispozici k tvoření, čímž se značnou měrou podílí na finálním výtvoru. Tvůrčí činnost autora AI tedy může být dostatečná pro naplnění pojmového znaku a tím pádem se může stát samotným autorem.¹⁰²

Autorství druhé skupiny, tvůrců děl či nechráněných výtvorů, je odmítáno v plném rozsahu, neboť ačkoliv tvoří tvůrčí rámec pro finální výstup umělé inteligence, nelze je pokládat za autory jen z důvodu, že ovlivnili samotného tvůrce. Stejně tomu je i v případě „klasické“ tvorby, při níž je autor ovlivňován celou řadou faktorů, vjemů a osob a také neuvažujeme o přidělení

⁹⁸ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

⁹⁹ ZIBNER, Jan. Artificial Intelligence: A Creative Player in the Game of Copyright. *European Journal of Law and Technology*. 2019, roč. 10, č. 1, s. 1-20.

¹⁰⁰ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

¹⁰¹ GINSBURG, Jane C., BUDIARDJO, Luke Ali. Authors and Machines. *Berkeley Technology Law Journal* [online]. 2019, 34(2), 344-452 [cit. 2021-06-07]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3233885>.

¹⁰² MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

autorství těmto subjektům. Jinými slovy ve vztahu k finálnímu výtvaru neexistuje dostatečné pojítko s tvůrčí činností těchto subjektů.¹⁰³

Třetí skupina, jíž jsou uživatelé, dává finálnímu výtvaru konkrétní podobu, jejich tvůrčí činnost spočívá především ve vytvoření finálního produktu. V tomto kontextu jsou například podle Ginsburg srovnatelní s fotografem používajícím ke své tvorbě digitální či mechanický nástroj (kvalitativně odlišitelný od štetce nebo pera) s jehož pomocí tvoří.¹⁰⁴ Podle Myšky a Zibnera jsou právě uživatelé těmi, v jejichž činnosti lze spatřovat finální provádění tvůrčí činnosti. Současně však nabízejí i možný protiargument, v podobě namítnutí, že uživatel pouze mechanicky vkládá data, do již existujícího tvůrčího rámce a tím pádem se nejedná o tvůrčí proces. Nadto dodávají, že takto mechanická či rutinní činnost nemůže vést k naplnění tohoto pojmového znaku dle české právní doktríny, přestože pro tu by měl postačovat výskyt toliko minimální tvůrčí činnosti.¹⁰⁵

Jestliže bychom tvůrčí činnost ani jedné z představených skupin nepovažovali za přijatelnou, je nutné shrnout, že požadavek tvůrčí činnosti autora nebude splněn, a tudíž nejde o dílo, tak jak je definováno v § 2 autorského zákona. Poskytnutí absolutní právní autorské ochrany (*erga omnes*) tím pádem nebude možné, avšak to nezabraňuje relativní právní ochraně prostřednictvím nástrojů jako je ochrana proti nekalé soutěži nebo klasická smluvní ochrana v režimu občanského zákoníku.¹⁰⁶

Pod podmínkou, že autoři umělé inteligence a uživatelé budou shledáni jako osoby oprávněné k získání postavení autora výsledného díla, díky své tvůrčí činnosti, by se mělo dle Myšky a Zibnera na dílo nahlížet jako na dílo spoluautorské, kde autorské právo k dílu náleží všem spoluautorům společně a nerozdílně. Autorský zákon výslovně stanovuje, že není na škodu, pokud lze odlišit tvůrčí příspěvky spoluautorů, v případě, že nejsou schopny samostatného užití.¹⁰⁷ V popisovaném případě tvůrčí činnost první skupiny fyzických osob spočívá v samotném vytvoření umělé inteligence za jejíž pomoci uživatelé, jako třetí skupiny fyzických osob, svou tvůrčí činností vytvoří finální dílo. Kromě toho je nutné vyloučit vnímání AI jako pouhého technického materiálu, což by mohlo vést k vyloučení autorů umělé inteligence.¹⁰⁸

¹⁰³ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

¹⁰⁴ GINSBURG, Jane C., BUDIARDJO, Luke Ali. Authors and Machines. *Berkeley Technology Law Journal* [online]. 2019, 34(2), 344-452 [cit. 2021-06-07]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3233885>.

¹⁰⁵ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

¹⁰⁶ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

¹⁰⁷ Ustanovení § 8 autorského zákona.

¹⁰⁸ MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18.

V České republice podobně jako v USA či Evropské unii je hluboce zakořeněn antropocentrický přístup, jež je explicitně vyjádřen například ve výše zmíněném § 5 autorského zákona, nabytí autorských práv samotnou umělou inteligencí, tedy alespoň prozatím nepřipadá v úvahu. Určitá část odborné veřejnosti, jako například Dalibor Kovář a Tomáš Havelka, je názoru, že limitace autorství pro fyzickou osobu, o níž § 23 občanského zákoníku hovoří jako o člověku,¹⁰⁹ znamená, že u děl vytvořených umělou inteligencí není autorství vůbec připuštěno, tudíž neobdrží žádnou ochranu a může být užíváno volně.¹¹⁰ Podobně se vyjadřuje i Linda Kolaříková, která sdílí přesvědčení, že v případě dostatečné autonomie tvořící technologie, není možné jejímu původnímu tvůrci přiznat autorství vytvořeného díla, které tak zůstane bez právní ochrany.¹¹¹

Osobně se domnívám, že je nutné hledat za díly, které byly (spolu)vytvoreny umělou inteligencí, fyzickou osobu, jíž by se dalo dílo a práva k němu alokovat, jak ostatně velmi obratně činí Myška se Zibnerem. Jejich přístup a nabídnuté řešení se zdá být za současného stavu českého práva velmi příhodné. Nejsem si jistý, zda by se jimi zvolený přístup setkal s pochopením ze strany soudů, avšak jsem přesvědčen, že je rozhodně dobré tuto cestu vyzkoušet než se pouze smířit s faktem, že takováto díla nemají na žádnou právní ochranu nárok a mohou být užívána volně.

2.5. Zhodnocení právních úprav a zamyšlení nad nabídnutými řešeními právní úpravy autorství AI

Předně bych rád zopakoval, že mi řešení, ve kterých výstupy umělé inteligence spadnou do veřejné domény nebo se řečí českého práva stanou volnými díly nepřijdou zcela šťastná. Nevidím v tomto scénáři benefit pro žádnou ze stran, jež se na výstupu podílela a nedomnívám se, že volné bezplatné užívání takových děl by společnosti jako celku dokázalo prospět.

Domnívám se, že řešení, jež poskytuje Hristov pro jurisdikci Spojených států je vcelku elegantní. Vyhýbá se redefinování dlouhodobě zavedených pojmů a je také proti zavedení nového typu osoby. Ačkoliv jsem v dřívějších pasážích mé diplomové práce vyjádřil podporu pro zavedení nové kategorie osob, respektive alespoň pro započítání debaty na toto téma, rozumím Hristovovi, který namítá, že proces zavedení nové kategorie osoby by byl velice zdoluhavý a náročný. Rovněž by skýtal všemožná příkoří pro praxi a právní systém jako takový. Je zřejmé, že při zavádění revolučních novinek, jakou by bezpochyby zavedení elektronické osoby bylo, se vyskytne řada

¹⁰⁹ Ustanovení § 23 občanského zákoníku.

¹¹⁰ KOVÁŘ, Dalibor, HAVELKA, Tomáš. Jurisdická enigma: Umělá inteligence a autorství [online]. 22. 8. 2019 [cit. 2021-06-06]. Dostupné z: <https://www.havelpartners.blog/blog/jurisdicka-enigma-umela-inteligence-a-autorstvi/78>.

¹¹¹ KOLAŘÍKOVÁ, Linda. Umělá inteligence autorem či vynálezcem? [online]. 7. 2. 2020 [cit. 2021-06-06]. Dostupné z: <https://www.kpmglegal.cz/blog/umela-inteligence-autorem-ci-vynalezcem>.

očekávaných i neočekávaných problémů a výzev, jejichž odstraňování a překonávání může trvat řadu měsíců, ba dokonce i let.

Mimoto je třeba uznat, že Spojené království se svou právní úpravou vskutku předběhlo svou dobu. Hodnotím pozitivně, že práce vytvořené AI ve Velké Británii neskončí ve veřejné doméně. Otázkou je, zda pravidla stanovená britským parlamentem jsou zcela v souladu se skutečností a zda by nemohla být ještě upravena, aby lépe odpovídala současné situaci. Dokážu si představit mnoho situací, ve kterých je příspěvek programátora, který je osobou, jež obvykle obdrží práva duševního vlastnictví k dílu AI, velice malý ba i dokonce neexistující. Pokud vezmeme v potaz tyto okolnosti, neměla by být v zákoně obsažena ještě další odlišná možnost?

Pro případné budoucí právní předpisy týkající se umělé inteligence a autorských práv se zdá být vhodné rozlišení mezi dvěma kategoriemi (i) práce vytvořené pouze počítačem a (ii) práce vytvořené s pomocí počítačů.¹¹² Tento přístup by mohl pomoci snížit počet přidělovaných autorských práv osobám, jež měli velmi malý nebo vůbec žádný podíl na vytvoření děl vyprodukovaných inteligentními stroji. Nedává smysl přiznávat autorská práva někomu, jehož veškerý příspěvek spočíval pouze ve zmáčknutí imaginárního tlačítka Start nebo v zadání objednávky, přičemž AI odvedla veškerou (kreativní) práci. Otázka, komu by měla být udělena autorská práva k pracím, které byly vytvořeny pouze počítačem, zůstává dodnes nezodpovězena. Odborníci z celého světa a různých jurisdikcí ještě nebyli schopni nalézt shodu, a proto by se v tomto případě jako o odpovědi mohlo uvažovat o udělení práv samotným inteligentním strojům či umělé inteligenci.

Stav autorského práva s ohledem na umělou inteligenci je podobný situaci v začátcích internetu. Zdá se, že právo nedokáže reagovat včas a je vždy o jeden, ne-li více, kroků za současným vývojem. Je třeba připomenout, že nečinnost může mít negativní důsledky pro celou oblast AI. Myslím si, že se můžeme shodnout na potřebnosti rychlejší akce.¹¹³ Jasná regulace vztahu duševního vlastnictví a umělé inteligence může představovat správnou pobídku pro budoucnost.

¹¹² IHALAINEN, Jani. Computer creativity: artificial intelligence and copyright. *Journal of Intellectual Property Law & Practise* [online]. 2018, 13(9), 724-728. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpy031>.

¹¹³ IHALAINEN, Jani. Computer creativity: artificial intelligence and copyright. *Journal of Intellectual Property Law & Practise* [online]. 2018, 13(9), 724-728. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpy031>.

3. Umělá inteligence a patent – může být AI vynálezcem?

Patent je monopol, který stát poskytuje v souvislosti s novým vynálezem, aby zabránil komukoli využívat výlučná práva udělená vlastníkovvi patentu. Než započnu rozebírat vztah umělé inteligence a patentového práva, věnuji prostor zopakování předpokladů patentovatelnosti, pro níž existuje několik požadavků, které se příliš neliší ve světových jurisdikcích. Pro lepší přehlednost bude v celé této části používáno názvosloví tuzemské právní úpravy. Patentové právo většinou obsahuje následující podmínky: (i) patentovatelný předmět, tj. druh předmětu způsobilý k patentové ochraně; (ii) novost oproti stavu techniky, ve smyslu celosvětové novosti; (iii) patent musí být výsledkem vynálezecké činnosti (pro vynálezeckou činnost jsou používány pojmy *non-obviousness* ve Spojených státech a *involvement of an inventive step* v Evropské unii, respektive v systému Evropské patentové organizace); a (iv) průmyslová využitelnost.

V současné době v celosvětovém měřítku prakticky neexistuje právní úprava pro vynálezy generované umělou inteligencí, jak bude ostatně prezentováno v následujících kapitolách této části. Drtivá většina právních systémů vyžaduje při podávání patentové přihlášky uvedení vynálezce, jenž je fyzickou osobou. I když samotný vynálezce mnohdy patent nevlastní, je právními předpisy vyžadováno, aby byla určitá fyzická osoba zapsána jako vynálezce. Je však nutno podotknout, že tyto zákony byly vytvářeny v době, kdy prakticky neexistovali stroje schopné vyprodukovat vynález.¹¹⁴

Důležitost vztahu umělé inteligence a patentu, a především vypořádání se s ním prostřednictvím právní úpravy, může být patrna z nárůstů počtu patentových přihlášek souvisejících s umělou inteligencí, jejichž počet za posledních patnáct let například v USA vzrostl o 100 %.¹¹⁵ Technologický pokrok, který se za poslední dvě dekády odehrál je naprosto nevídaný a způsobil fundamentální změny v procesu vynalézání. Ana Ramalho udává příklad sekvenování lidského genomu, které by v roce 2003 zabralo deset let a stálo tři miliardy dolarů, kdežto odhady z roku 2013 hovoří o tisíci dolarech a pouhém jednom týdnu. Vzhledem k rychlým pokrokům technologií jsou systémy AI také stále více schopné substituovat lidskou vynalézavost v procesu vynalézání, čímž vznikají vynálezy, u kterých je lidský vstup velmi malý.¹¹⁶

¹¹⁴ ABBOTT, Ryan. The Artificial Inventor Project. *WIPO Magazine* [online]. 2019 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/06/article_0002.html.

¹¹⁵ New benchmark USPTO study finds artificial intelligence in U.S. patents rose by more than 100 % since 2002. *USPTO* [online]. 2020 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: <https://www.uspto.gov/about-us/news-updates/new-benchmark-uspto-study-finds-artificial-intelligence-us-patents-rose-more>.

¹¹⁶ RAMALHO, Ana. Patentability of AI-Generated Inventions: Is a Reform of the Patent System Needed? [online]. 15. 2. 2018 [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3168703>.

Podle Abbotta by ochrana měla být dostupná pro vynálezy generované umělou inteligencí, neboť to podnítlí inovaci. Vyhlídka na vlastnictví patentu nebude motivovat samotnou AI, ale povzbudí osoby umělou inteligencí vytvářející, vlastníci a používající. Povolení patentovatelnosti pro vynálezy produkované umělou inteligencí tedy podpoří rozvoj vynalézavé AI, což bude ve svém výsledku znamenat větší rozvoj společnosti. Zároveň nebudou společnosti cítit potřebu chránit vynálezy jako obchodní tajemství, tím pádem budou dostupné širšímu spektru entit, což umožní jejich další využití. Navíc pokud není k dispozici patentová ochrana pro vynalézavé výstupy umělé inteligence, pak podniky nemusí vynalézavou umělou inteligencí používat, a to ani v budoucích případech, kdy bude umělá inteligence účinnější než osoba.¹¹⁷¹¹⁸

Dále varuje, že pokud se bude pokračovat v udělování patentů osobám s nulovým či malým příspěvkem k vynálezu vygenerovanému vynalézavou AI, přinese to s sebou celou škálu dalších problémů. Lze si představit situace, kdy by se první osoba, která by si všimla výsledku, jež AI vytvořila a ocenila její, mohla stát jejím vynálezcem. Je tedy možné, že by zabránila osobě, jež (AI) stroj nastavila nebo dala pokyn k vynalézání, aby byla vynálezcem. Dokážu si představit, že by to vytvářelo řadu překážek: první osoba, která by rozpoznala patentovatelný výtvar, může být například stážista ve velké výzkumné společnosti nebo návštěvník v něčí domácnosti. Velký počet jednotlivců by také mohl současně rozpoznat výsledek, pokud by byl přístup k AI široce rozšířený. To je v zásadě nespravedlivé a oslabuje to morální ospravedlnění patentů tím, že jednotlivcům umožňujeme přiznat si zásluhy za vynalézavé stroje. Není to nespravedlivé vůči počítačům, které nemají zájem na tom, aby byly uznány jako vynálezci, ale je to nespravedlivé vůči ostatním lidským vynálezům, protože to devaluje jejich úspěchy změnou a zmenšením smyslu vynálezu.¹¹⁹¹²⁰

Abbott se nicméně vyjadřuje proti vlastnictví patentu samotnou umělou inteligencí z důvodu chybějících morálních práv, zákonné opory, a tudíž chybějící schopnosti vlastnit majetek. Kromě toho nespaturuje ve změně práva ve prospěch vlastnictví AI žádná pozitiva. Jeho návrh spočívá v uvádění umělé inteligence jako vynálezce, přičemž samotným vlastníkem patentu,

¹¹⁷ ABBOTT, Ryan. Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies* [online]. 2017. [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3064213>.

¹¹⁸ ABBOTT, Ryan. The Artificial Inventor Project. *WIPO Magazine* [online]. 2019 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/06/article_0002.html.

¹¹⁹ ABBOTT, Ryan. Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies* [online]. 2017. [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3064213>.

¹²⁰ ABBOTT, Ryan. I Think, Therefore I Invent: Creative Computers and the Future of Patent Law. *Boston College Law Review* [online]. 2016, 57(4), 1079-1126 [cit. 2021-05-27]. Dostupné z: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/bclr/vol57/iss4/2>.

by byl vlastníkem vynálezové AI, a to v souladu s obecnými principy vlastnictví a pravidly vztahujícími se na oblast práva duševního vlastnictví jako je například ochrana obchodního tajemství.¹²¹

Rozdílné řešení nabízí Michael Schuster, jenž zaujímá k alokaci práv duševního vlastnictví k vynálezům AI ekonomický přístup. Za ideálního vlastníka těchto práv považuje entitu, která si jejich vlastnictví bude nejvíce cenit. Taková entita se následně s největší pravděpodobností zapojí do obchodování a komerčního využití vynálezu, což přinese společnosti jako celku největší užitek. Dle Schustera jsou touto pomyslnou entitou uživatelé umělé inteligence, tedy ti používající software k vynalézání, neboť se prakticky jistě stanou účastníky trhu, a proto by měli mít nárok na získání patentu.¹²²

Objevují se také názory tvrdící, že za každým vynálezem vyprodukovaným AI stojí fyzická osoba, jež může být označena za vynálezce. Abbott tyto argumenty nepřijímá, neboť vysvětluje, že pojetí mezi příspěvkem jednotlivce a finálním vynálezem je jednoduše moc slabé na to, aby ospravedlnilo přidělení práv duševního vlastnictví této osobě.¹²³

K takovému názorovému proudu patří Ramalho, která tvrdí, že ve všech současných konstrukcích vynálezů generovaných AI je stále do určité míry přítomna lidská složka, tím pádem se vždy najde ospravedlnění pro udělení patentu. Avšak zároveň přiznává, že je diskutabilní, zda v případech, kdy umělá inteligence zcela nebo částečně generuje vynálezy sama, a tím lidský příspěvek k takovému vynálezu redukuje na minimální, stále existují důvody pro udělení patentu. Ramalho navrhuje přehodnotit patentové právo v podobných případech, a to například pomocí zavedení vyšších poplatků za registraci či udržení patentu, což by v případě komerční využitelnosti společnosti ani vynálezce od registrace neodradilo. Dalším možným řešením by bylo prohlásit vynálezy generované AI za nepatentovatelné, což sama později odmítá s argumentem, že by velmi pravděpodobně došlo ke zpomalení technologického vývoje či vedlo vynálezce k ochraně vynálezů jako obchodních tajemství.¹²⁴

Podobně se zpomalení vývoje obává Abbott, jehož myšlenky na toto téma již byly uvedeny výše. Hrozba spočívající ve zbrzdění technologického rozvoje kvůli neochotě registrovat

¹²¹ ABBOTT, Ryan. The Artificial Inventor Project. *WIPO Magazine* [online]. 2019 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/06/article_0002.html.

¹²² SCHUSTER, Michael. Artificial Intelligence and Patent Ownership. *Washington and Lee Law Review* [online]. 2018, 75 (4), 1945-2004 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol75/iss4/5/>.

¹²³ ABBOTT, Ryan. The Artificial Inventor Project. *WIPO Magazine* [online]. 2019 [cit. 2021-06-18]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/06/article_0002.html.

¹²⁴ RAMALHO, Ana. Patentability of AI-Generated Inventions: Is a Reform of the Patent System Needed? [online]. 15. 2. 2018 [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3168703>.

vynálezy, neboť panuje strach z odmítnutí přihlášky v případě, že v ní bude „odtajněno“ zapojení AI do vynalézání či se jedná o registrování vynálezu vyprodukovaného pouze AI, se jeví jako reálná. Zároveň představuje podporu volání po vypořádání se s vynálezy (spolu)generovanými umělou inteligencí z hlediska právní úpravy.

Na druhou stranu je nutné upozornit, že lehkost, s jakou je AI schopna vynalézat, může vést ke zvýšené patentové aktivitě, která může skončit patenty nízké kvality, záplavou patentů a tzv. patentovým trollováním.¹²⁵¹²⁶ Kritéria pro patentovatelnost vynálezů se zapojením AI tedy nesmí být nastavena příliš volně.

Zaměříme se po úvodním nahlédnutí do problematiky právní úpravy umělé inteligence a patentů, respektive její nedostatečnosti na existující regulaci. Následující kapitoly budou věnovány právním systémům Spojených států, Velké Británie a Evropské patentové úmluvy, neboť představuje systém, jež především reguluje evropské patentové právo a všichni členové Evropské unie jsou zároveň jejími členy. Poslední kapitola bude zaměřena na rozbor právní situace v České republice.

3.1. Spojené státy americké

Přestože došlo k případu, kdy byl ve Spojených státech udělen patent pro vynález satelitní komunikační antény navržený systémem AI, musí být výslovně zmíněno, že práva k patentu byly uděleny tvůrci původního programu. V tomto ohledu můžeme spatřovat podobnost s přístupem k ochraně autorských práv. Lidský příspěvek se zdá být centrem a nejvyšším kritériem pro rozhodnutí, zda udělit či neudělit ochranu v podobě práv duševního vlastnictví.

V § 101 hlavy 35 Kodexu zákonů Spojených států (dále jen „**hlava 35 Kodexu**“)¹²⁷, zabývající se patentovatelností vynálezů, je stanoveno, že kdokoliv, kdo vynalezne či objeví jakýkoli nový a užitečný proces, stroj, výrobu nebo složení látky nebo jakékoli nové a užitečné vylepšení výše uvedeného, může získat patent. Kromě poskytnutí legální definice vynálezu, je z tohoto zákonného znění právní vědou dovozováno, že je vynálezce popisován ve smyslu osoby. Dále je taktéž zmiňován § 100 písm. f) hlavy 35 Kodexu, který poskytuje definici vynálezce, ta zní: vynálezcem je jednotlivec nebo jednotlivci (v případě spolu původcovství vynálezu), který

¹²⁵ Patentové trollování je aktivita, při níž určité entity patentují své nápady ne za účelem jejich využití, ale s cílem vydělat peníze skrze budování patentových portfolií. Následně vyhledávají entity, jež tyto patenty využívají a vyvolávají soudní spory na základě domnělých porušení jejich patentových práv.

¹²⁶ RAMALHO, Ana. Patentability of AI-Generated Inventions: Is a Reform of the Patent System Needed? [online]. 15. 2. 2018 [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3168703>.

¹²⁷ Kodex zákonů Spojených států amerických je oficiální kompilací a kodifikací obecných a stálých federálních zákonů Spojených států, obsahuje 53 hlav, přičemž hlava 35 se věnuje patentovému právu (Title 35 of the United States Code).

vynalezl nebo objevil předmět vynálezu. Pojem jednotlivec neponechává mnoho prostoru pro spekulaci o umělé inteligenci jako o vynálezci, neboť prakticky jistě znamená člověka.¹²⁸¹²⁹¹³⁰

Nejen dle Russe Pearlmana americké patentové právo dále vehementně naznačuje, že vynálezcem musí být fyzická osoba, tedy člověk. Oporu tohoto výkladu spatřuje například v popisu požadovaných úkonů učiněných vynálezcem při podávání patentové přihlášky v § 112. Kromě toho, během přijetí patentového zákona z roku 1952, který vytvořil základní struktury moderního patentového práva Spojených států, bylo před Kongresem slavně prohlášeno, že předmět patentu je tvořen čímkoli pod sluncem, co vytvoří člověk. Ačkoli takové prohlášení jen těžko vytvoří zákonné omezení, poskytuje vhled do smýšlení autorů zákona o vynálezci, tedy jejich náhledu na vynálezce jako lidskou bytost. Toto vnímání bylo dále posíleno pravidly vyhlášenými Komisařem pro patenty Úřadu pro patenty a ochranné známky Spojených států (dále také jako „USPTO“) vyžadujícími, aby vynálezci při podávání patentové přihlášky poskytli informace, jako je jejich příjmení a místo bydliště. Příručka USPTO o postupu zkoumání patentů rovněž stanoví, že hraniční otázkou při určování vynálezce je to, kdo vynález vymyslel. Pokud člověk nepřispěje ke „zplození“ vynálezu, není vynálezcem.¹³¹

Na rozdíl od autorského práva patentové právo specificky vyžaduje, aby byli za vynálezce označeni jednotlivci. V důsledku čehož není možné právnické osoby, jako například společnosti, označit za vynálezce. Odvolací soud Spojených států pro federální obvod¹³² uvedl zcela jasně ve svém rozhodnutí *Beech Aircraft Corp. v. EDO Corp.*,¹³³ že pouze fyzické osoby mohou být vynálezci. Na druhou stranu, Pearlman připomíná, že vynálezci samozřejmě mohou s patenty nakládat jako se svým majetkem, a tudíž je i volně převádět osoby jiné než fyzické, jako jsou typicky společnosti. Ve skutečnosti, v odvětvích, ve kterých je hojný výskyt práv duševního vlastnictví se zaměstnanci shodují, že většinou dochází k přechodu práv duševního vlastnictví na jejich zaměstnavatele, neboť je vše ošetřeno zaměstnaneckými smlouvami, jedná se tudíž o období zaměstnaneckých děl dle českého autorského zákona.¹³⁴

¹²⁸ Ustanovení § 100 hlavy 35 Kodexu.

¹²⁹ Ustanovení § 101 hlavy 35 Kodexu.

¹³⁰ PHELAN, Ryan. United States: Can An Artificial Intelligence (AI) Be An Inventor? *Mondaq* [online]. 26. 3. 2021 [cit. 2021-06-20]. Dostupné z: <https://www.mondaq.com/unitedstates/patent/1051190/can-an-artificial-intelligence-ai-be-an-inventor>.

¹³¹ PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology* [online]. 2018, 24(2), 1-38 [cit. 2021-05-27]. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

¹³² The United States Court of Appeals for the Federal Circuit.

¹³³ *Edo Corp. v. Beech Aircraft Corp.*, 715 F. Supp. 990 (D. Kan. 1988).

¹³⁴ PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology* [online]. 2018, 24(2), 1-38 [cit. 2021-05-27]. Dostupné

Ačkoliv zákon otevřeně požaduje, aby fyzická osoba vynalezala skrze svoje duševní procesy, je možné, že USPTO již mohla udělit několik patentů jiným než lidským vynálezům, a to ne nutně vědomě. Například IBM Watson mohl vyvinout několik patentovatelných potravinářských výrobků či receptů.¹³⁵ Abbott mimoto jako specifický příklad uvádí získání patentu Johnem Kozou k vynálezu vytvořenému jeho kreativním strojem (*Invention Machine*). Historie řízení nezmiňuje, že byla AI použita k vývoji vynálezu, ani sám Koza nezmínil použití AI při vývoji jeho myšlenky. Ve skutečnosti sám Koza přiznal, že mu jeho právní poradci doporučili, aby se společně se svým týmem v patentové přihlášce označili za vynálezce, přestože celý vynález vytvořil počítač. USPTO patentování tohoto vynálezu bez problému schválil, neboť si nebyl vědom faktu, že vynález byl zcela v režii AI. Zdá se tedy, že USPTO vyžaduje pouze to, aby byl patent registrován pro fyzickou osobu a aby patentová přihláška splňovala další přísné požadavky bez ohledu na skutečný postup použitý k vytvoření vynálezu.¹³⁶

K datu Pearlmanovy práce, tedy roku 2018, nebyla k dispozici žádná judikatura věnující se problému umělé inteligence a patentů, ačkoliv dle Pearlmana by se dala najít paralela s případem *Naruto v. Slater* (tzv. opičí selfie), o kterém jsem pojednával výše, jež by se dala aplikovat na patentové právo. Pearlman si nemyslí, že by AI mohla ve Spojených státech obdržet patent kvůli zmíněným striktním požadavkům na patentovou přihlášku a lidského vynálezce, avšak ani se stát spolupůvodcem vynálezu.¹³⁷

Je třeba doplnit, že v roce 2020 došlo ze strany USPTO k odmítnutí patentové přihlášky, v níž byl jako vynálezce uveden AI systém DABUS, o němž podrobněji pojednávám níže v kapitole věnující se systému Evropské patentové úmluvy, tudíž došlo k potvrzení Pearlmanových domněnek o nemožnosti získání patentu umělou inteligencí.¹³⁸

Co se týká možných řešení, vyslovuje se Pearlman pro uznání vynálezů umělé inteligence. Dle jeho názoru by to bylo možné ve struktuře, která zavádí přidělování práv duševního vlastnictví

z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

¹³⁵ PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology* [online]. 2018, 24(2), 1-38 [cit. 2021-05-27]. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

¹³⁶ ABBOTT, Ryan. *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and the Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. s. 74.

¹³⁷ PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology* [online]. 2018, 24(2), 1-38 [cit. 2021-05-27]. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

¹³⁸ USPTO Rejects AI-Invention for Lack of a Human Inventor. *PATENTLYO* [online]. 2020 [cit. 2021-06-20]. Dostupné z: <https://patentlyo.com/patent/2020/04/rejects-invention-inventor.html>.

podle režimů jako je zaměstnanecké dílo (*work made for hire*) nebo zaměstnání za účelem vynalézání (*employed to invent*) založených na spojení mezi AI a fyzickými osobami je programující a/nebo je užívající. To by znamenalo, že AI bude jmenována vynálezce, ale práva budou okamžitě udělena tvůrci AI, uživateli AI nebo tvůrci i vynálezci jako spolupůvodcům vynálezu. Podle názoru autora je uznání systému AI jako vynálezce nezbytné, aby bylo v souladu s cíli práva duševního vlastnictví, včetně služby veřejnému zájmu o pokrok v umění a vědě.¹³⁹

Odlíšné a z mého pohledu radikálnější řešení nabízejí Shlomit Yanisky Ravid a Jackie Liu, kteří se vyslovili proti zavedení patentových reforem zaměřených na určité segmenty, namísto čehož by raději reformovali patentové právo jako takové. Konkrétně pak opuštěním patentové ochrany jako celku, přičemž argumentují tím, že při současném rapidním vývoji technologií je nemožné pro zákonodárce a vlády posoudit všechny faktory nutné pro konkrétní reformu, neboť je jich příliš mnoho a u určitých faktorů jsou zákonodárci náchylní k manipulaci. Nabízejí řešení pro AI vynálezy v podobě alternativní ochrany, kterou spatřují například v sociálním uznání nebo pozici prvního příchozího na trh.¹⁴⁰

3.2. Systém Evropské patentové úmluvy

Tato kapitola bude věnována systému Evropské patentové úmluvy, respektive Evropské patentové organizace, jako organizace sdružující státy Evropy (všichni členové EU jsou zároveň jejími členy), poskytující hlavní regulaci evropského patentového práva a vydávající evropský patent, který má v každém členském státu, pro nějž byl vydán, účinky národního patentu takového státu.

V prosinci 2019 Evropský patentový úřad (dále též jako „EPÚ“) odmítl dvě patentové přihlášky, ve kterých byl stroj (AI) označen jako vynálezce, přičemž obě přihlášky uváděly jako svého vynálezce DABUS. Podle jeho tvůrců je DABUS AI, která je tvořena rojem mnoha odpojených neuronových sítí, z nichž každá obsahuje navzájem spojené vzpomínky, možná jazykové, vizuální nebo sluchové povahy. EPÚ přihlášky zamítl, protože Evropská patentová úmluva (dále též jako „EPC“)¹⁴¹ stanovuje požadavek lidského vynálezce pro patentovou přihlášku. EPÚ výslovně uvedl článek 81 EPC, požadující uvedení vynálezce na evropské

¹³⁹ PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology Volume XXIV, Issue 2* [online]. 2018 [cit. 2021-05-27]. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

¹⁴⁰ YANISKY RAVID, Shlomit, LIU, Xiaoqiong (Jackie). When Artificial Intelligence Systems Produce Inventions: The 3A Era And An Alternative Model For Patent Law. *Cardozo Law Review*, [online]. 2018, 39, 2215-2263 [cit. 2021-05-27]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2931828>.

¹⁴¹ The European Patent Convention.

patentové přihlášce a pravidlo 19 odst. 1 EPC, jež stanovuje náležitosti označení vynálezce, jimiž jsou jméno, příjmení a úplná adresa vynálezce, prohlášení uvedené v článku 81 EPC a podpis přihlašovatele nebo jeho zástupce. EPÚ dále dodal, že důkladně zvážil výklad právního rámce evropského patentového systému, který ho dovedl k závěru, že vynálezce evropského patentu musí být fyzickou osobou.¹⁴²¹⁴³¹⁴⁴

Evropský patentový úřad navíc prohlásil, že požadavek lidského vynálezce se zdá být mezinárodním standardem, jenž byl stanoven řadou vnitrostátních soudů. V neposlední řadě, je uvedení vynálezce v patentové přihlášce povinné, protože nese řadu právních důsledků, především svazek práv vázaných na status vynálezce, také proto jím musí být entita s právní subjektivitou, což jak je známo, AI není.¹⁴⁵

Objevují se i názory tvrdící, že v podstatě nic nebrání udělení patentu k vynálezům vytvořeným AI, pokud splňují požadavek patentovatelného předmětu, tedy druhu předmětu způsobilého k patentové ochraně. Podle článku 52 odst. 1 EPC¹⁴⁶ mohou být evropské patenty uděleny na jakékoli vynálezy, které mají průmyslové využití, jsou nové a jsou výsledkem vynálezecké činnosti (nebo jinými slovy, že vynález nebude zřejmý odborníkovi v oboru s přihlédnutím k aktuálnímu stavu vědy a techniky, jak je uvedeno v článku 56 EPC).¹⁴⁷¹⁴⁸

Kromě toho článek 83 EPC stanovuje, že evropská patentová přihláška uveřejní vynález tak, aby jej mohl odborník v oboru provést. Odborník v oboru je klíčovým problémem pro vynálezy generované stroji tedy i umělou inteligencí, avšak EPC žádnou definici odborníka v oboru neposkytuje. Tato definice byla místo toho interpretována prostřednictvím judikatury a různých pokynů či směrnic. Podle pokynů pro zkoumání v Evropském patentovém úřadu (*Guidelines for Examination in the European Patent Office*, dále také jako „**Pokyny**“) se pojmem odborník v oboru rozumí zkušený odborník v příslušné oblasti technologie, který má průměrné znalosti a schopnosti a je si vědom jaké byly obecné znalosti v oboru k příslušnému datu. Předpokládá se také, že měl přístup ke všemu v aktuálním stavu vědy a techniky, zejména k

¹⁴² OSBORNE, Charlie. Europe Rejects Patent Applications Signed With AI Inventor. *ZDNet* [online]. 3. 1. 2020 [cit. 2021-05-18]. Dostupné z: <https://www.zdnet.com/article/europe-rejects-patent-applications-signed-with-ai-as-the-inventor>.

¹⁴³ Ustanovení článku 81 EPC.

¹⁴⁴ Ustanovení pravidla 19 EPC.

¹⁴⁵ EPO. EPO Publishes Grounds For Its Decision To Refuse Two Patent Applications Naming A Machine As Inventor [online]. 28. 1. 2020 [cit. 2021-05-18]. Dostupné z: <https://www.epo.org/news-events/news/2020/20200128.html>.

¹⁴⁶ Ustanovení článku 52 EPC.

¹⁴⁷ Ustanovení článku 56 EPC.

¹⁴⁸ IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

dokumentům uvedeným v rešeršní zprávě a měl k dispozici prostředky a kapacitu pro rutinní práci a experimentování, které jsou běžné pro danou oblast technologie.¹⁴⁹¹⁵⁰

Podle Pokynů také mohou nastat případy, kdy je vhodnější uvažovat ve smyslu skupiny osob, např. výzkumného nebo produkčního týmu, spíše než ve smyslu jednotlivce. Proto bylo polemizováno, zda při posuzování vynalézavého postupu není třeba vzít v úvahu možné použití AI jako nástroje (pokud bylo jeho použití v dané oblasti běžné). Jedním z účinků vynálezů zahrnujících AI a strojové učení tedy může být zvýšení úrovně dovedností a znalostí kvalifikované osoby a tím zvýšení požadované úrovně vynalézavého postupu. Toto zvýšení se neobejde bez problémů, jak zdůraznil jeden z komentátorů, který tvrdí, že nejtěžším problémem může být určení schopnosti běžného AI nástroje, a konkrétněji v tom, jak kontrolor, patentový zástupce a patentový soudce mohou určit, zda by průměrně kvalifikovaná osoba vybavená tímto nástrojem mohla vytvořit a zda by vytvořila konkrétní produkt nebo proces. Určení dosahu umělé inteligence je obzvláště obtížné, neboť výstupy AI aplikací je těžké předvídat.¹⁵¹

Komu by tedy měly patřit práva duševního vlastnictví k vynálezům vyprodukovaným umělou inteligencí? Evropské patentové právo neposkytuje žádnou definici bytí vynálezcem (*inventorship*), ačkoliv se předpokládá, že se jedná o fyzickou osobu. Přesto tento předpoklad není mnohými akademiky pokládán za překážku. Peter Blok argumentuje, že patentové právo by nemělo a nemůže být interpretováno ve smyslu, jež staví AI systémy do stejné pozice jako mají lidscí vynálezci. Lidský vstup do procesu vynalézání je dle něj nevyhnutelný, ať už se jedná o výběr specifické AI aplikace nebo vytvoření konkrétního algoritmu k vyřešení technického problému. Tvrdí proto, že systémy AI jsou a mělo by s nimi být zacházeno jako s nástroji vynálezců a kvalifikovaných osob, namísto autonomních vynálezců.¹⁵²

Noam Shemtov zastává podobnou pozici. Ve zprávě připravené pro Evropský patentový úřad konstatuje, že dle patentového práva není možné ani žádoucí při současném stavu vědy a techniky označit umělou inteligenci za vynálezce. Zpráva tvrdí, že vzhledem k současnému stavu technologie je vysoce nepravděpodobné, že vynález zahrnující AI nebude zahrnovat lidského

¹⁴⁹ Ustanovení článku 83 EPC.

¹⁵⁰ IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

¹⁵¹ IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

¹⁵² BLOK, Peter Hendrik. The Inventor's New Tool: Artificial Intelligence: how does it fit in the European Patent System? *European Intellectual Property Review* [online], 2017, 39(2), 69-73 [cit. 2021-05-31].

aktéra, kterého by nešlo označit za vynálezce. Pokud jde o lidského aktéra, který používá systém AI, jehož identita může být pro proces vynálezu nedůležitá, který jednoduše používá techniku strojového učení vyvinutou jiným. Vynálezcem může být ta osoba, která vybavila systém AI konkrétním způsobem za účelem vygenerování tvůrčího výstupu. Za takových okolností tedy může být osobou, která provádí inteligentní nebo kreativní koncepci vynálezu, ten, kdo zařídil systém AI k produkci invenčního výstupu a rozhodoval v otázkách, jako je volba použitého algoritmu, výběr parametrů a designu a volba vstupních dat, i když konkrétní výstup byl poněkud nepředvídatelný.¹⁵³

3.3. Velká Británie

Aby byl vynález způsobilý k patentové ochraně ve Velké Británii, musí splňovat požadavky stanovené v § 1 odst. 1 zákona o patentech z roku 1977 (dále také jako „PA“)¹⁵⁴. Jedná se o požadavky totožné s celosvětovým standardem zmíněným v úvodních pasážích této části, jsou jimi: (a) novost vynálezu oproti stavu techniky; (b) vynález musí být výsledkem vynálezecké činnosti; (c) je průmyslově využitelný; (d) udělení patentu není vyloučeno (následujícími odstavci, přičemž je například vyloučeno udělit patent k vynálezu, jehož průmyslové využití by bylo v rozporu s veřejným pořádkem nebo morálkou atd.).¹⁵⁵¹⁵⁶

Colin Davies se pro účely jeho práce a debaty o umělé inteligenci a patentu rozhodl zaměřit pouze na odst. 1 písm. b), jež se zabývá požadavkem vynálezecké činnosti, neboť ten obsahuje koncept inteligentní dedukce. Právě na tuto oblast bude mít dopad konflikt mezi vynálezem vytvořeným člověkem a vynálezem vytvořeným AI počítačem. Nejčastěji přijímaný test pro tento požadavek byl stanoven v případě *Windsurfing International v Tabur Marine*¹⁵⁷ soudcem Oliverem a následně byl upraven soudcem Jacobem v případě *Pozzoli SPA v BDMO SA*.¹⁵⁸ V případě *Windsurfing* zahrnoval čtyři základní prvky: (a) nejprve musí soud identifikovat základní vynalézavý koncept obsažený v patentu o jehož ochraně se uvažuje; (b) poté musí soud převzít pozici běžně kvalifikované, ale nenápadité osoby v oboru k datu priority a dát mu k dispozici to, co bylo k tomuto datu v oboru běžnou obecnou znalostí; (c) následně musí soud zjistit jaké rozdíly

¹⁵³ SHEMTOV, Noam. A study on inventorship in inventions involving AI activity [online]. 2. 2019 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://www.uspto.gov/sites/default/files/documents/Carl-Yelland_RFC-84-FR-44889.pdf.

¹⁵⁴ The Patents Act of 1977 (Britský Zákon o patentech z roku 1977).

¹⁵⁵ Ustanovení § 1 PA.

¹⁵⁶ DAVIES, Colin R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property. *Computer Law & Security Review* [online]. 2011, 27, 601-609 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251544159_An_evolutionary_step_in_intellectual_property_rights_-_Artificial_intelligence_and_intellectual_property.

¹⁵⁷ *Windsurfing International Inc. v Tabur Marine Ltd*, [1985] RPC 59.

¹⁵⁸ *Pozzoli SPA v. BDMO SA* [2007]. EWCA Civ 588.

existují mezi údajným vynálezem a těmito obecnými znalostmi; (d) nakonec musí soud rozhodnout, zda tyto rozdíly bez jakékoli znalosti vynálezu, představují kroky, které by byly odborníkovi zřejmé, nebo zda vyžadují jakýkoli stupeň vynálezu.¹⁵⁹

V případě *Pozzoli SPA v BDMO SA* soudce Jacob upřednostňuje přepracovanou a propracovanější verzi testu, ve kterém byly první dva kroky obráceny a upraveny a zbývající kroky preformulovány: (a) identifikace pomyslného odborníka v oboru; (b) identifikace příslušných obecných znalostí dané osoby; (c) identifikace vynalézavého konceptu daného nároku, nebo pokud to nelze snadno provést, jeho výklad; (d) určení rozdílů existujících mezi záležitostmi uváděnou jako součást nejmodernějšího stavu vědy a techniky a vynalézavou koncepcí nároku nebo vyloženého nároku; (e) představují tyto rozdíly, bez ohledu na jakoukoli znalost o údajném vynálezu, kroky, které by byly zřejmé odborníkovi v oboru nebo vyžadují nějaký stupeň vynalézavosti?¹⁶⁰

Ačkoliv se v obou testech odkazuje na osobu či člověka, jedná se dle Daviese o právní fikci, která má sloužit k posouzení vynalézavosti, nikoliv jako vodítko k definování toho, kdo může či nemůže být vynálezcem. Podle Daviese neexistuje důvod, proč by AI stroj nemohl být touto fiktivní entitou. V platných právních předpisech není zmínka o požadavku na lidský vstup. V žádném bodě zákona nebo testu není požadavek na lidskou myšlenku jako takový. Podobně neexistují žádná zvláštní ustanovení týkající se patentů vyplývajících z produktů AI počítače – počítačem generovaných děl, takže je třeba je i nadále posuzovat v souladu s obecnými požadavky na patentovatelnost stejně jako u jiných vynálezů (na rozdíl od situace týkající se autorských práv, která obsahuje zvláštní ustanovení týkající se počítačově generovaných děl, o nichž jsem již psal výše.)¹⁶¹

Abbott si je vědom, že na rozdíl od autorských práv neexistuje v britském patentovém právu žádné zákonné ustanovení výslovně upravující patenty generované (AI) počítačem. Zastává rozdílný názor než Davies, i když se nic v PA výslovně nezabývá (AI) počítačem generovanými pracemi, při mnoha příležitostech odkazuje na fyzické osoby. Například PA vyžaduje zveřejnění

¹⁵⁹ DAVIES, Colin R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property. *Computer Law & Security Review* [online]. 2011, 27, 601-609 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251544159_An_evolutionary_step_in_intellectual_property_rights_-_Artificial_intelligence_and_intellectual_property.

¹⁶⁰ DAVIES, Colin R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property. *Computer Law & Security Review* [online]. 2011, 27, 601-609 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251544159_An_evolutionary_step_in_intellectual_property_rights_-_Artificial_intelligence_and_intellectual_property.

¹⁶¹ DAVIES, Colin R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property. *Computer Law & Security Review* [online]. 2011, 27, 601-609 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251544159_An_evolutionary_step_in_intellectual_property_rights_-_Artificial_intelligence_and_intellectual_property.

totožnosti jednotlivých vynálezců a vynálezci mají právo na uvedení v přihlášce nebo patentu. Poskytuje také výhody vynálezům za určitých okolností, kdy zaměstnavatel získal výjimečný užitek z vynálezu. Abbott uvádí, že ačkoliv není pojem vynálezce v § 7 odst. 3 PA definován, soudní jazyk často označuje vynálezce jako osoby a označuje pojmy jako duševní činnost jako nezbytné pro existenci vynálezu.¹⁶²

Procesně v § 7 (právo žádat o patent a získat jej) zákon odkazuje na skutečnost, že podat přihlášku patentu může jakýkoli člověk (*any person*), takže by mohlo být argumentováno, že je vyžadován lidský vynálezce. Davies však uvádí, že šlo pouze o pohodlný termín navrhovatelů zákona, kteří nezvažovali možnost jakýchkoli protichůdných tvrzení, zejména proto, že Whitfordův výbor, jež byl zřízený k přezkumu zákonů o autorských právech a designu ve Velké Británii, odmítl otázku jiného než lidského autora počítačově generovaných děl. Tento názor potvrzuje skutečnost, že zákon výslovně uznává možnost, že zaměstnancem vytvořený vynález patří zaměstnavateli, s výhradou splnění požadavků stanovených v § 39, který v mnoha případech bude právnickou osobou, která má ze zákona právo na to, aby s ní bylo zacházeno jako s jednotlivcem – fyzickou osobou. Tuto možnost také uznává § 7 odst. 2 písm. b), který odkazuje na patentovou žádost jakékoli osoby, která by na základě jakékoli vymahatelné smluvní podmínky jakékoli smlouvy měla nárok na patent, v mnoha případech se opět bude jednat o právnickou osobu. V odstavci 2 je jednoduše řečeno, že patent bude udělen vynálezci, který je dále v § 7 odst. 3 definován jako skutečný vynálezce vynálezu a nenalezneme zde žádný konkrétní požadavek, aby to byl člověk. Opravdu tedy neexistuje důvod, proč by počítač využívající systém AI, nikoli jeho vynálezce nebo vlastník, nemohl splnit požadavky na úspěšnou přihlášku patentu.¹⁶³¹⁶⁴

I přes všechny Daviesem prezentované argumenty se praxe a reálný stav ukázal jako odlišný. V roce 2019 podali patentoví zástupci pod vedením Abbotta patentové přihlášky, k vynálezům vyprodukovaným AI systémem DABUS i k Úřadu pro duševní vlastnictví Spojeného království (dále jen „UKIPO“). V prvotní fázi řízení nebyl DABUS jako vynálezce výslovně uveden. UKIPO prozkoumal přihlášky a v zásadě zjistil, že jsou patentovatelné, kromě toho, že nebylo zveřejněno jméno vynálezce. Abbottův tým tedy doplnil DABUS jako vynálezce, přičemž vlastník umělé inteligence (systému DABUS) byl uveden jako přihlašovatel patentu a potenciální

¹⁶² ABBOTT, Ryan. Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom. *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies* [online]. 2017. [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3064213>.

¹⁶³ Ustanovení § 7 PA.

¹⁶⁴ DAVIES, Colin R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property. *Computer Law & Security Review* [online]. 2011, 27, 601-609 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251544159_An_evolutionary_step_in_intellectual_property_rights_-_Artificial_intelligence_and_intellectual_property.

vlastník jakýchkoli výsledných patentových práv. Po zveřejnění AI jako vynálezce UKIPO zamítlo žádosti a ani odvolání k Vrchnímu soudu Velké Británie (*UK High Court*) nevedlo ke zvrácení zamítnutí.¹⁶⁵¹⁶⁶

V oznámení o zamítnutí bylo úředníkem pro slyšení UKIPO napsáno, že vynálezy vytvořené stroji AI se v budoucnu pravděpodobně stanou převládajícími a existuje legitimní otázka, zda nebo jak by měl patentový systém s takovými vynálezy nakládat. Ten konstatoval, že současný systém takové vynálezy neuznává a nikdy se nepředpokládalo, že by tomu bylo jinak, ale doba se změnila a technologie pokročila dál. Je správné, že se o tomto tématu diskutuje v širším měřítku a že jakékoli případné změny zákona budou posuzovány v rámci takové debaty a nikoli svévolně vnuceny do stávajících právních předpisů.¹⁶⁷

Tímto rozhodnutím UKIPO, respektive i jeho následným soudním potvrzením, se ukázalo, že v přístupu k vynálezci jsou patentové úřady ve světě zajedno. Dle jejich názorů AI vynálezcem být nemůže. V případě absence, a to i pouhého uvedení lidského vynálezce v patentové přihlášce dojde k jejímu zamítnutí a patentová ochrana pro vynález nebude udělena.

3.4. Česká republika

Patentové právo v České republice je upraveno v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**patentový zákon**“). Patentový zákon v § 3 stanovuje požadavky na patentovatelnost jimiž jsou: (i) novost; (ii) inovativnost (patent je výsledkem vynálezecké činnosti); a (iii) průmyslová využitelnost. Požadavky české právní úpravy se tedy prakticky neliší od mezinárodních standardů.¹⁶⁸

Pokud se zaměříme na samotného vynálezce, je třeba se podívat do § 8 patentového zákona, jež upravuje právo na patent. Podle § 8 odst. 1 má právo na patent původce vynálezu nebo jeho právní nástupce, přičemž odst. 2 doplňuje, že „*původcem vynálezu je ten, kdo jej vytvořil vlastní tvůrčí prací.*“¹⁶⁹ Komentářová literatura uvádí, že „*právo na patent je podobně jako některá jiná práva duševního vlastnictví vázáno na osobní činnost fyzické osoby.*“¹⁷⁰ I nadále se komentář drží

¹⁶⁵ ABBOTT, Ryan. *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and the Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. s. 11.

¹⁶⁶ SANDYS, Amy. UK High Court rejects idea of invention by AI system Dabus. *JUVE Patent* [online]. 9. 10. 2020 [cit. 2021-06-21]. Dostupné z: <https://www.juve-patent.com/news-and-stories/cases/uk-high-court-rejects-idea-of-invention-by-ai-system-dabus/>.

¹⁶⁷ ABBOTT, Ryan. *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and the Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. s. 12.

¹⁶⁸ Ustanovení § 3 patentového zákona.

¹⁶⁹ Ustanovení § 8 odst. 2 patentového zákona.

¹⁷⁰ CHLOUPEK, Vojtěch, HARTVICOVÁ, Kateřina, a kol. *Patentový zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony, s. 55.

této linie a výslovně zmiňuje, že původcem vynálezu může být pouze fyzická osoba, ať už jedna či více, která skrze svojí tvůrčí činnost vytvořila produkt ve formě vynálezu. Přestože je v komentáři psáno, že původce vynálezu nemusí být svéprávný (respektive zletilý), což znamená, že vynález může vytvořit i osoba nezletilá či osoba s omezenou svéprávností, nedomnívám se, že je možné rozšířit tento výklad na entitu nemající dle českého právního řádu právní subjektivitu, tedy umělou inteligenci.¹⁷¹

Navíc jsem přesvědčen, že Úřad průmyslového vlastnictví, v jehož gesci je plnění funkce patentového úřadu pro Českou republiku, by při případném podání patentové přihlášky, jež by jako autora uváděla umělou inteligenci, rozhodoval v souladu s EPÚ, který jak jsem již psal výše, takovéto přihlášky odmítl a nic nenasvědčuje tomu, že by svůj přístup v blízké budoucnosti změnil.

Lze tedy konstatovat, že současná česká právní úprava neumožňuje, aby byla umělá inteligence vynálezcem a právo k těmto vynálezům nejspíše vždy připadne samotnému tvůrci umělé inteligence. Ten bude díky vytvoření kreativní AI považován za vynálezce konečného patentovatelného produktu umělé inteligence.

¹⁷¹ CHLOUPEK, Vojtěch, HARTVICOVÁ, Kateřina, a kol. *Patentový zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony, s. 55-61.

4. Komu by měla být udělena práva duševního vlastnictví?

Vzhledem k tomu, že podle současného právního rámce je umělá inteligence stále považována za věc, budu se v této kapitole věnovat problému, kdo by mohl a kdo by podle mého názoru měl obdržet práva duševního vlastnictví za díla/vynálezy umělé inteligence. Pokusím se najít odpověď na otázku: Kdo je osoba, která je v očích zákona považována za autora/vynálezce?

Osobně vidím tři možné odpovědi na tuto otázku. Za prvé by to mohl být tvůrce nebo osoba jež umělou inteligenci vytvořila. Zadruhé, lze práva udělit současnému vlastníkovi nebo uživateli AI. Za třetí, tímto subjektem může být investor, osoba, která přispěla k výrobě nebo nákupu umělé inteligence.

4.1. Autor/vynálezce – tvůrce umělé inteligence

Za každou umělou inteligencí stojí lidská bytost, neboť AI stále nemůže sama vyrobit další AI, alespoň prozatím. Příspěvek tvůrce AI k výstupu, který umělá inteligence nakonec vyprodukuje, je bezpochyby obrovský. Proč? Jednoduše proto, že bez člověka vytvářejícího AI by žádná práce nevznikla. Bez obav z nesouhlasu lze říct, že množství času, práce a prostředků investovaných do vytváření a rozvoje umělé inteligence schopné produkovat díla podléhající autorským právům nebo práce způsobilé k ochraně patentem, je značné a osoba (osoby), jež za vytvořením AI stojí by za to měla být odměněna právy duševního vlastnictví k výstupu vyprodukovanému umělou inteligencí.

Přirozeně existuje několik problémů, které nás mohou v tomto scénáři ihned napadnout. Umělá inteligence může jednat nepředvídatelně a nezávisle na vůli svého tvůrce, navíc se také může nezávisle na svém tvůrci vyvíjet a sama upravovat svůj kód. Tvůrce ve skutečnosti nemá nad těmito procesy moc a takové změny nemůže později vrátit zpět. Tento model předpokládá, že programátor (tvůrce) explicitně naprogramoval AI pomocí podrobných pokynů, což nemusí vždy zcela odpovídat realitě. Umělá inteligence, která využívá hluboké učení (*deep learning*) a umělé neuronové sítě (*artificial neural networks*) podobné těm v lidském mozku, jsou jako novorozené děti, které se zdokonalují tréninkem, což může vést k výsledku jejich činnosti, který může někdy překvapit i jejich tvůrce.¹⁷²

¹⁷² PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. In: Richmond Journal of Law & Technology Volume XXIV, Issue 2 [online]. [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

Nadto může produkt aktivity AI silně záviset na datech, která od uživatele obdrží. To lze demonstrovat na již zmíněném projektu The Next Rembrandt, kde ING, Microsoft, Technická Univerzita v Delftu, Mauritshuis a Rembrandthuis spolupracovali a sestavili tým, který pracoval na vytvoření nového Rembrandtova obrazu za pomoci umělé inteligence. Primárně studovali práce Rembrandta, aby vytvořili rozsáhlou databázi shromažďováním dat z Rembrandtových obrazů z mnoha různých sbírek, která obsahovala 3D skeny a upscale obrázky pomocí algoritmů hlubokého učení. Z této databáze bylo jasné, že Rembrandt obvykle maloval portrét bílého muže s vousy ve věku mezi třiceti a čtyřiceti lety v tmavém oblečení s límečkem v klobouku směřujícím doprava. Pomocí statistické analýzy bylo možné extrahovat rysy Rembrandtova obrazu a později přijít s typickou sadou očí, úst a všech ostatních částí obličeje. Portrét byl nakonec vytvořen umělou inteligencí, byl vytištěn na 3D tiskárně ve více vrstvách, aby se vytvořily skutečné tahy štětce na plátně. Obraz The Next Rembrandt by umělci a odborníci na umění od originálů namalovaných v 17. století nizozemským mistrem neodlišili, většina lidí by řekla, že je to další obraz od Rembrandta, který jsem zatím neviděli.¹⁷³

Konečně, když je umělá inteligence připojena k internetu na jednu stranu se její účinnost nesmírně zvyšuje, ale na druhou stranu je výrazně omezena možnost řídit, která data přijímá a jaká rozhodnutí činí.

4.2. Autor/vynálezce – uživatel umělé inteligence

Soudy ve Spojených státech tradičně přiznávaly práva duševního vlastnictví umělcům nebo vynálezčům, kteří používají nějaký druh strojů, protože je viděli jako pouhé inertní nástroje. Před třiceti nebo čtyřiceti lety nebylo možné vidět optikou soudů tehdejší počítače, psací stroje nebo fotoaparáty jinak než nástroje a práva duševního vlastnictví byla oprávněně přidělena jejich uživatelům, v dnešním světě se stavem technologií může existovat prostor pro diskusi na toto téma, ale důležité je, že soudy v USA stále považují lidského uživatele takového stroje za vlastníka jeho výstupu, neboť se domnívají, že při tvorbě díla je to lidská originalita a kreativita, která vede kreativitu díla. Tato praxe amerických soudů může hovořit ve prospěch přidělování práv duševního vlastnictví uživatelům umělé inteligence.¹⁷⁴

¹⁷³ The Next Rembrandt. *The Next Rembrandt* [online]. Dostupné z: <https://www.nextrembrandt.com>.

¹⁷⁴ PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology Volume XXIV, Issue 2* [online]. 2018 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

V tomto scénáři se práva duševního vlastnictví udělují osobě, která dala příkaz k vytvoření díla. Zde se musím opakovat a vrátit se k příkladu obrazu *The Next Rembrandt*, který jsem uvedl v předchozí kapitole. Na tomto příkladu lze dokonale vidět, jak moc závisí výsledek činnosti AI na datech, jež přijímá. Pokud by přijímala data například ohledně obrazů Picassa, výsledná práce by byla samozřejmě zcela odlišná.

Kalin Hristov ve své práci naopak staví koncového uživatele na jinou stranu stupnice. Podle Hristova koncoví uživatelé přispívají nejméně k procesu vývoje AI, a proto by neměli mít nárok na autorství či vlastnictví patentu. Navíc uvádí, že udělování práv duševního vlastnictví koncovým uživatelům by mohlo vést k omezení růstu sektoru umělé inteligence, protože když investoři (vlastníci) a programátoři ztratí šanci získat práva duševního vlastnictví, mohou ostatním bránit v používání umělé inteligence. Pokud by byla přijata tato opatření, programátoři by si potenciálně mohli ponechat práva duševního vlastnictví k dílům vytvořeným umělou inteligencí, ale zároveň by to znamenalo obrovský pokles děl vytvořených umělou inteligencí a obecně pokles v tomto odvětví, neboť ostatní by nemohli používat AI stroje pro svůj prospěch.¹⁷⁵

Můžeme v tomto schématu spatřovat docela podobný problém jako ve scénáři autor/vynálezce – tvůrce, což je problém autonomie AI. Je třeba se zamyslet nad otázkou skutečné ovladatelnosti AI a jejího rozsahu. Lze jí skutečně určit, když neexistuje způsob, jak bychom mohli vědět o každém jednotlivém procesu odehrávajícím se „uvnitř“ AI?

Chování AI může být mnohdy nepředvídatelné, představme si situaci, kdy uživatel chce, aby umělá inteligence napsala článek na základě konverzací skutečných lidí. Je možné, že někteří lidé mají kupříkladu rasistické názory, u nichž AI nedokáže rozpoznat jejich nevhodnost, pokud k tomu není vycvičena, později se mohou tyto názory promítnout i do samotného článku. Obviňovat uživatele se v tomto případě nezdá správné, pokud neměl v úmyslu takový článek publikovat, ale naše ruce jsou v této situaci svázané, neboť AI nemůžeme hnát k odpovědnosti. Příklad, jež jsem zde uvedl není čistě náhodný, zakládá se na skutečné události, která se stala s Chatbotem Tay používajícím AI, jež byl vytvořen Microsoftem a byl provozován na sociální síti Twitter. Vzhledem k tomu, že se Tay učil především od samotných uživatelů Twitteru a jejich příspěvků, začal být po velmi krátkém čase ve svých odpovědích rasistický, mysogynní a obecně urážlivý, což velmi rychle vedlo Microsoft k jeho vypnutí.

¹⁷⁵ HRISTOV, Kalin. Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma. *IDEA: The IP Law Review* [online]. 2017, 57(3), 433-454 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2976428>.

Dalším problémem je, že mnoho uživatelů není zvláště zručných v oblasti programování nebo kódování, což je samozřejmě pochopitelné. Nemohou skutečně rozpoznat, jak AI funguje, a jejich možnosti ovlivnění procesu tvorby je tudíž značně limitováno.

4.3. Autor/vynálezce – investor či vlastník AI

Je možné, že se určitá část čtenářů podiví, proč by měl právě investor získat práva duševního vlastnictví, když jeho jediným vkladem jsou peněžní prostředky. Vytváření a školení AI je velmi složitý proces a počet lidí, jež se ho účastní je značný. Vezměme v potaz všechny vývojáře, poskytovatele dat, testery, grafické designéry a tento seznam by mohl pokračovat až do konce této stránky. Nakonec se příspěvek a také odpovědnost každého člověka smrskne do velmi malého dílku velké skládačky, možná by se i dalo říct do dílku bezvýznamného bez ostatních dílků. Dá se vysledovat určitá podobnost se zaměstnaneckými díly, u nichž povětšinou jejich tvůrci obdrží odměnu ve formě výplaty či mzdy. Práva k duševnímu vlastnictví případnou jejich zaměstnavateli nebo osobě, která organizovala nebo platila za vytvoření umělé inteligence, bez ohledu na to, zda se jedná o zaměstnavatele nebo investora.

Ve své práci se Hristov vyslovuje pro vlastnictví práv duševního vlastnictví investory/vlastníky AI, protože to dle něj znamená zachování udržitelného růstu a rozvoje sektoru umělé inteligence. Navrhuje regulovat výtvořky a práva duševního vlastnictví k nim, pocházející z velkých společností prostřednictvím pracovních smluv, v souladu, s nimiž by práva duševního vlastnictví byla udělována buď programátorům, nebo společnosti, pro níž pracují. Ponechává možnost přidělit práva duševního vlastnictví koncovým uživatelům prostřednictvím licenčních dohod/smluv koncového uživatele (*End User Licence Agreement*, EULA), které považuje za výhodný způsob pro obě strany.¹⁷⁶

Je zřejmé, že u tohoto konceptu existuje problém s přiřítelností díla investorovi. Jak jsem již poznamenal dříve, investorovi jde především o peníze, ačkoliv bych nerad křivdil vizionářům majícím na mysli budoucnost společnosti, nicméně „skutečný“ příspěvek investora k finálnímu produktu je v zásadě neexistující. Dalším aspektem, jež lze brát v potaz, je míra, kterou každý z účastníků podílejících se na procesu tvorby ovlivňuje závěrečnou práci či produkt. Jsme opravdu schopni tento podíl určit?

¹⁷⁶ HRISTOV, Kalin. Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma. *IDEA: The IP Law Review* [online]. 2017, 57(3), 433-454 [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2976428>.

4.4. Jaké řešení je nejvhodnější?

Každý z prezentovaných konceptů s sebou přináší určité výhody a nevýhody. Pro přidělení práv duševního vlastnictví určité entitě musí existovat příčinná souvislost mezi tvůrčím a intelektuálním příspěvkem k práci a závěrečnou prací. Domnívám se, že je vcelku problematické tuto příčinnou souvislost v dílech vytvořených umělou inteligencí najít. Nicméně AI doposud nebyla uznána jako osoba, ani pro ni nebyla vytvořena žádná zvláštní kategorie osoby, tudíž neexistuje způsob, jak udělit práva na duševního vlastnictví samotnému stroji.

Je každopádně nutné se přizpůsobit současné situaci, abychom našli to nejlepší a nejspravedlivější možné řešení. V mých očích to znamená regulovat celý proces tvorby nebo vynalézání již od samého začátku až do jeho úplného konce, a to za pomoci smluv. Práva duševního vlastnictví by byla udělena investorovi, který celý projekt zaštiťuje a řídí. Pokud je to možné, bylo by dle mého názoru dobré uzavřít pracovní smlouvy se všemi zaměstnanci, jež by výslovně upravovali případy, kdy vznikne autorské dílo či patentovatelný předmět, tedy zvolit režim zaměstnaneckého díla v České republice (*work made for hire* v zahraničí) a nebo režim smlouvy o dílo, respektive díla vytvořeného na objednávku, jak je označené v § 61 autorského zákona.¹⁷⁷ Smluvní úpravou vztahů se všemi osobami, které se na procesu podílí a následným přidělením práv duševního vlastnictví investorovi nebo osobě stojící za celým projektem je možné se vyhnout otázce, kdo by měl získat práva duševního vlastnictví, ještě předtím, než bude vznesena.

¹⁷⁷ Ustanovení § 61 autorského zákona.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo především poskytnout odpověď na otázku, zda se umělá inteligence může za současné právní úpravy stát autorem či vynálezcem. Dále byl vytyčen cíl zjistit, jestli v případě, že se umělá inteligence nemůže stát autorem či vynálezcem, se díla nebo vynálezy vytvořené umělou inteligencí kvalifikují jako hodná určitého způsobu právní ochrany. Komu případně náleží práva duševního vlastnictví k těmto dílům nebo vynálezům a na základě čeho je konkrétní osoby obdrží.

Poté bylo taktéž zkoumáno, jak na umělou inteligenci nahlíží právo z obecné roviny. Vyjma poskytnutí legální definice tohoto pojmu, pak byly obzvláště rozebrány možnosti zařazení umělé inteligence do jedné z již existujících kategorií osob či zavedení zcela nové kategorie osoby navržené přímo pro umělou inteligenci.

Po rozebrání jednotlivých charakteristik, z nichž se skládá koncept fyzické osoby a relativizování požadavku, že pouze lidské bytosti jsou fyzickými osobami, by se dalo konstatovat, že umělá inteligence většinu kritérií naplňuje. Osobně jsem však názoru, že by se zařazení AI do kategorie fyzické osoby nepotkalo s pochopením ze strany soudů, ani odborné a už vůbec ne laické veřejnosti.

Koncept AI jako právnické osoby představený pro americké obchodní právo se zdá nanejvýš zajímavý. Je jednoduše proveditelný v několika krocích a připadá mi i jako přirozenější způsob, jak získat umělou inteligenci způsobilou mít práva a povinnosti. Ovšem stále chybí esenciální část pro finální potvrzení tohoto konceptu, a to je souhlas libovolného soudu. Dokud nedojde ze strany soudnictví k vyjádření přijatelnosti či nepřijatelnosti tohoto konceptu, není možné začít jej široce používat.

Pokud bych si měl vybrat a chtěli bychom se oprostit od vnímání umělé inteligence jako věci, zvolil bych za nejvhodnější způsob řešení právního postavení AI zavedení nové kategorie osoby. Jestliže jsme schopni vyprodukovat silnou umělou inteligenci, tak jak ji popisují v kapitole 1.2, jevílo by se jako přiměřené uvažovat o přidělení určitého druhu práv a povinností těmto vyvinutým AI, například v oblasti práv duševního vlastnictví, neboť by to mohlo usnadnit právní styk. Nezdá se mi zcela vhodné, aby práva duševního vlastnictví k dílům či vynálezům zcela nebo z velké části vytvořeným umělou inteligencí končilo ve veřejné doméně či v rukou jedné z fyzických osob zapojených do procesu tvorby samotné AI jejího školení či například jejího ovládání.

Ve Spojených státech nám sice zákonná úprava neposkytuje finální řešení otázky, zda se umělá inteligence může stát autorem, avšak vcelku jasně tak činí judikatura a praxe amerického

úřadu pro autorská práva. Jako zásadní se jeví rozhodnutí *Naruto v. Slater* (též známé pod zpopularizovaným názvem jako případ opičího selfie), které se sice nevěnuje přímo umělé inteligenci, ale přesto jasně stanovuje požadavek lidského autora, což znamená negativní závěr pro vyhlídku umělé inteligence na autorství. Zároveň odpověď poskytuje i Kompendium praktik amerického úřadu pro autorská práva, které výslovně stanovuje, že práce vytvořené jiným, než lidským autorem nebude registrovat. Opět si dovoluji připomenout, že registrace díla za účelem autorskoprávní ochrany ve Spojených státech není povinná, jedná se o mechanismus pro případ, že by autor chtěl svá práva k dílu chránit před soudem. V případě, že si fyzická osoba, jež AI vytvořila či ji užívá k vytvoření díla, nezávisle na míře zapojení této osoby do kreativního procesu, celou záležitost patřičně neošetří, hrozí dílu, že se stane součástí veřejné domény. Stejný osud bude čekat na díla vytvořená pouze umělou inteligencí, jestliže nebude možné k dílu přiřadit jakéhokoliv lidského autora.

Právní úprava autorských práv ve Velké Británii obsahuje kategorii tzv. počítačem generovaných děl, jež sice neuznávají autorství samotné umělé inteligence, ale přisuzují autorská práva k dílu osobě, která podnikla kroky nezbytné pro vytvoření práce. Zavedením této kategorie do zákona přešli ve Velké Británii, na rozdíl například od Spojených států či Evropské unie, spadnutí díla do veřejné domény a poměrně zdatně vyřešili otázku, kdo by za výtvar umělé inteligence měl obdržet práva duševního vlastnictví. Celkově tudíž hodnotím tuto úpravu jako dostatečnou a povedenou, ačkoliv nepřisuzuje práva samotné umělé inteligenci. Také skýtá lehčí výkladová úskalí ohledně totožnosti osoby podnikající nezbytné kroky pro vytvoření díla. Nebylo by dle mého názoru na škodu, aby i v ostatních zkoumaných jurisdikcích regulovali tvořivost umělé inteligence pomocí podobného zákonného ustanovení.

Evropské právo se ve vztahu k právům autorským ukazuje jako silně antropocentrické, podobně jako je tomu v případě Spojených států. Judikatura SDEU hraje významnou roli v určování kritérií autorství a zejména požadavek označení práce „autorovým osobním dotekem“, jenž poskytuje dílu punc originality a dělá ho hodným ochrany autorským právem, činí možnost získání práv umělou inteligencí jen těžko představitelnou.

Právní úprava v České republice nenavědčuje tomu, že by se dalo uvažovat o autorství umělé inteligence, o čemž jsou přesvědčeni i zástupci odborné veřejnosti. V praxi to pro díla vyprodukovaná AI znamená nemožnost obdržení právní ochrany a zařazení se do kategorie volných děl. Po rozboru konceptu autorství lze dle názorů určitých akademiků dojít k závěru teoretické možnosti společného autorství tvůrců a uživatelů umělé inteligence na základě jejich příspěvku při vytvoření samotné umělé inteligence, respektive příspěvku k vytvoření autorského

díla, což pokládám nejen za zajímavou alternativu, ale také za správný způsob řešení těchto situací. Zůstává však nezodpovězenou otázkou, zda by tato argumentace našla pochopení i ze strany soudů.

Dle mých zjištění jsou šance umělé inteligence na uznání za vynálezce prakticky nulové. Nejen, že v žádné ze zkoumaných jurisdikcí neexistuje výslovná právní úprava týkající se vynálezů umělé inteligence nebo alespoň vynálezů učiněných za její pomoci, ale i rozhodnutí patentových úřadů jsou totožná. Nikdo jiný než fyzická osoba, tedy člověk, nemůže být vynálezcem a obdržet patent a práva s ním spojená.

Praxe ukázala, že jsou naopak příspěvky AI k vynalézání v patentových přihláškách záměrně zamlčovány, často na radu samotných právních poradců, aby nedošlo k ohrožení získání patentu. Fakt, že mnohé vynálezy, k nimž získali patent fyzické osoby, byly vytvořeny pouze umělou inteligencí a patentové úřady udělily patentovou ochranu jen z důvodu nevědomosti o pravém vynálezci se zdá absurdní.

Do budoucna by se nabízelo zavedení jasných pravidel regulující situace, kdy k vynalézání přispívá umělá inteligence, a také scénářů, ve kterých jsou vynálezy učiněny pouze AI, aby nedocházelo k situacím popsaným výše. Jako vhodné by se jevilo například zavedení úpravy, jež by přisuzovala práva duševního vlastnictví k vynálezům AI vlastníkovi konkrétní inventivní umělé inteligence.

Konečně při zamyšlení nad otázkou, komu by měla být přidělena práva duševního vlastnictví, při nemožnosti udělit je samotné umělé inteligenci jako autorovi nebo vynálezci, jsem došel jsem k závěru, že se v současné době jako nejrozumnější příjemce práv duševního vlastnictví jeví investor. Investor jako osoba stojící za celým projektem od počátku tvorby AI až po produkci konečného díla nebo vynálezu vytvořeného touto umělou inteligencí. Nejpraktičtěji se ukazuje co možná největší smluvní úprava vztahů mezi investorem a všemi osobami, jakkoliv k procesu tvorby přispívajícími.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

1.1. Knihy

KOLAŘÍKOVÁ, Linda, HORÁK, Filip. *Umělá inteligence a právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. ISBN 978-80-7598-783-9.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

CHLOUPEK, Vojtěch, HARTVICOVÁ, Kateřina, a kol. *Patentový zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-268-7.

ABBOTT, Ryan. *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and the Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. ISBN 978-1-108-45902-0.

1.2. Odborné články

MYŠKA, Matěj, Jan ZIBNER. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. Olomouc: Nugis Finem, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 1-18. ISSN 2570-5679.

ZIBNER, Jan. Artificial Intelligence: A Creative Player in the Game of Copyright. *European Journal of Law and Technology*. 2019, roč. 10, č. 1, s. 1-20. ISSN 2042-115X.

1.3. Časopisy dostupné elektronicky

FLORIDI, Luciano. Digital's Cleaving Power and Its Consequences. *Philosophy & Technology* [online]. 2017, 30, 123-129. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13347-017-0259-1>.

DYSCHKANT, Alexis. Legal personhood: how are we getting it wrong. *University of Illinois Law Review* [online]. 2015, 5, 2075-2100. Dostupné z: <https://www.illinoislawreview.org/wp-content/ilr-content/articles/2015/5/Dyschkant.pdf>.

BERG, Jessica. Of Elephants and Embryos: A Proposed Framework for Legal Personhood. *Hastings Law Journal* [online]. 2007, 59(2), 369-406. Dostupné z: https://repository.uchastings.edu/hastings_law_journal/vol59/iss2/3/.

BAYERN, Shawn. Of Bitcoins, Independently Wealthy Software, and the Zero-Member LLC. *Northwestern University Law Review* [online]. 2014, 108(4), 1486-1500. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=nulr>.

LOPUCKI, Lynn M. Algorithmic Entities. *Washington University Law Review* [online]. 2018, 95(4), 887-953. Dostupné z: https://openscholarship.wustl.edu/law_lawreview/vol95/iss4/7.

BAYERN, Shawn. The Implications of Modern Business-Entity Law for the Regulation of Autonomous Systems. *Stanford Technology Law Review* [online]. 2015, 19(93), 93-112. Dostupné z: https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2017/11/19-1-4-bayern-final_0.pdf.

BAYERN, Shawn, BURRI, Thomas, GRANT, Thomas, HÄUSERMANN, Daniel Markus, MÖSLEIN, Florian, WILLIAMS Richard. Company Law and Autonomous Systems: A Blueprint for Lawyers, Entrepreneurs, and Regulators. *Hastings Science and Technology Law Journal* [online]. 2016, 9(2), 135-162. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2850514>.

BURRI, Thomas. International Law and Artificial Intelligence. *German Yearbook of International Law 2017* [online]. 2017, 60, 91-108. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3060191>.

LINKE, David, PETRLÍK David. 'Copyright Work and its Definition with Regard to Originality and AI' – Conference Report on the Fourth Binational Seminar of TU Dresden and Charles University in Prague. *GRUR International* [online]. 2020, 69(1), 39-45. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikz010>.

DORNIS, Tim. Of 'Authorless Works' and 'Inventions without Inventor' - The Muddy Waters of 'AI Autonomy' in Intellectual Property Doctrine. *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)* [online]. 29. 1. 2021. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3776236>.

HRISTOV, Kalin. Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma. *IDEA: The IP Law Review* [online]. 2017, 57(3), 433-454. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2976428>.

IHALAINEN, Jani. Computer creativity: artificial intelligence and copyright. *Journal of Intellectual Property Law & Practise* [online]. 2018, 13(9), 724-728. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpy031>.

GINSBURG, Jane C., BUDIARDJO, Luke Ali. Authors and Machines. *Berkeley Technology Law Journal* [online]. 2019, 34(2), 344-452. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3233885>.

PEARLMAN, Russ. Recognizing Artificial Intelligence (AI) as Authors and Inventors Under U.S. Intellectual Property Law. *Richmond Journal of Law & Technology* [online]. 2018, 24(2), 1-38. Dostupné z: https://jolt.richmond.edu/files/2018/04/Pearlman_Recognizing-Artificial-Intelligence-AI-as-Authors-and-Inventors-Under-U.S.-Intellectual-Property-Law.pdf.

ABBOTT, Ryan. I Think, Therefore I Invent: Creative Computers and the Future of Patent Law. *Boston College Law Review* [online]. 2016, 57(4), 1079-1126. Dostupné z: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/bclr/vol57/iss4/2>.

BLOK, Peter Hendrik. The Inventor's New Tool: Artificial Intelligence: how does it fit in the European Patent System? *European Intellectual Property Review* [online]. 2017, 39(2), 69-73. ISSN 0142-0461.

SCHUSTER, Michael. Artificial Intelligence and Patent Ownership. *Washington and Lee Law Review* [online]. 2018, 75 (4), 1945-2004. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol75/iss4/5/>.

YANISKY RAVID, Shlomit, LIU, Xiaoqiong (Jackie). When Artificial Intelligence Systems Produce Inventions: The 3A Era And An Alternative Model For Patent Law. *Cardozo Law Review*, [online]. 2018, 39, 2215-2263. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2931828>.

DAVIES, Colin R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property. *Computer Law & Security Review* [online]. 2011, 27, 601-609. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/251544159_An_evolutionary_step_in_intellectual_property_rights_-_Artificial_intelligence_and_intellectual_property.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

The Next Rembrandt. *The Next Rembrandt* [online]. Dostupné z: <https://www.nextrembrandt.com>.

MARR, Bernard. The Key Definitions Of Artificial Intelligence (AI) That Explain Its Importance. *Forbes* [online]. 2018. Dostupné z:

<https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/02/14/the-key-definitions-of-artificial-intelligence-ai-that-explain-its-importance/#2af760264f5d>.

Department for Business, Energy and Industrial Strategy, Industrial Strategy: Building a Britain fit for the future [online]. 2017. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/664563/industrial-strategy-white-paper-web-ready-version.pdf

HOUSE OF LORDS, Select Committee on Artificial Intelligence. AI in the UK: ready, willing and able? [online]. 2018. Dostupné z: <https://publications.parliament.uk/pa/ld201719/ldselect/ldai/100/10005.htm#footnote-629>.

Strong vs. Weak Artificial Intelligence. *E-3 Magazine* [online]. 2019. Dostupné z: <https://e3zine.com/strong-artificial-intelligence/>.

ESCOTT, Eban. What are the 3 types of AI? A guide to narrow, general, and super artificial intelligence. *Codebots* [online]. 24. 10. 2017. Dostupné z: <https://codebots.com/artificial-intelligence/the-3-types-of-ai-is-the-third-even-possible>.

VAN DUN, Frank. The Pure Theory of Natural Law, Part I [online]. 2004. Dostupné z: <https://users.ugent.be/~frvandun//Texts/Articles/Natural%20Law%20-%20part%20I.pdf>.

I, Robot LLC: Making Artificial Intelligence a Person. *lawless.tech* [online]. 16. 5. 2018 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://lawless.tech/i-robot-llc-making-artificial-intelligence-a-person>.

BURRI, Thomas. Free Movement of Algorithms: Artificially Intelligent Persons Conquer the European Union's Internal Market. *Woodrow Barfield and Ugo Pagallo (eds), Research Handbook on the Law of Artificial Intelligence* [online]. 2017. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3010233>.

AMORIDIS, Konstantinos. The Timeline Of E-Personhood: A Hasty Assumption Or A Realistic Challenge? *Blog – Maastricht University* [online]. 25. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.maastrichtuniversity.nl/blog/2019/04/timeline-e-personhood-hasty-assumption-or-realistic-challenge>.

BOLTON, Doug. Robots Are Being Taught To Feel Pain By German Researchers. *The Independent* [online]. 27. 5. 2016. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/science/robots-taught-to-feel-pain-research-leibniz-university-germany-a7051721.html>.

STEPHENS, Katharine. Who Owns An AI-Generated Invention? [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2019/global/who-owns-an-ai-generated-invention>.

CHRISTIE'S. Is artificial intelligence set to become art's next medium? [online]. 12. 12. 2018. Dostupné z: <https://www.christies.com/features/A-collaboration-between-two-artists-one-human-one-a-machine-9332-1.aspx>.

GUADAMUZ, Andres. Artificial Intelligence And Copyright. *WIPO Magazine* [online]. 2017. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html.

IGLESIAS, Maria, SHAMUILIA, Sharon, ANDERBERG, Andrea. Intellectual Property and Artificial Intelligence – A literature review [online]. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2019. ISBN 978-92-76-14178-5. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119102>.

GUADAMUZ, Andres. Can the monkey selfie case teach us anything about copyright law? *WIPO Magazine* [online]. 2018. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2018/01/article_0007.html.

Infopaq International. *Informační systém pro implementaci práva EU: Databáze vybraná judikatura Soudního dvora EU* [online]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/judesd.nsf/63a0a9f051709984c1257ad3002d875f/abe76c8efc1b2ec5c1257797002a2570?OpenDocument>.

KOVÁŘ, Dalibor, HAVELKA, Tomáš. Jurisdická enigma: Umělá inteligence a autorství [online]. 22. 8. 2019. Dostupné z: <https://www.havelpartners.blog/blog/jurisdicka-enigma-umela-inteligence-a-autorstvi/78>.

KOLAŘÍKOVÁ, Linda. Umělá inteligence autorem či vynálezcem? [online]. 7. 2. 2020. Dostupné z: <https://www.kpmglegal.cz/blog/umela-inteligence-autorem-ci-vynalezcem>.

RAMALHO, Ana. Patentability of AI-Generated Inventions: Is a Reform of the Patent System Needed? [online]. 15. 2. 2018. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3168703>.

OSBORNE, Charlie. Europe Rejects Patent Applications Signed with AI Inventor. *ZDNet* [online]. 3. 1. 2020. Dostupné z: <https://www.zdnet.com/article/europe-rejects-patent-applications-signed-with-ai-as-the-inventor>.

EPO. EPO Publishes Grounds for Its Decision to Refuse Two Patent Applications Naming a Machine as Inventor [online]. 28. 1. 2020. Dostupné z: <https://www.epo.org/news-events/news/2020/20200128.html>.

SHEMTOV, Noam. A study on inventorship in inventions involving AI activity [online]. 2. 2019. Dostupné z: https://www.uspto.gov/sites/default/files/documents/Carl-Yelland_RFC-84-FR-44889.pdf.

ABBOTT, Ryan. Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom. *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies* [online]. 2. 11. 2017. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3064213>.

New benchmark USPTO study finds artificial intelligence in U.S. patents rose by more than 100 % since 2002. *USPTO* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.uspto.gov/about-us/news-updates/new-benchmark-uspto-study-finds-artificial-intelligence-us-patents-rose-more>.

USPTO Rejects AI-Invention for Lack of a Human Inventor. *PATENTLYO* [online]. 2020. Dostupné z: <https://patentlyo.com/patent/2020/04/rejects-invention-inventor.html>.

PHELAN, Ryan. United States: Can An Artificial Intelligence (AI) Be An Inventor? *Mondaq* [online]. 26. 3. 2021. Dostupné z: <https://www.mondaq.com/unitedstates/patent/1051190/can-an-artificial-intelligence-ai-be-an-inventor>.

SANDYS, Amy. UK High Court rejects idea of invention by AI system Dabus. *JUVE Patent* [online]. 9. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.juve-patent.com/news-and-stories/cases/uk-high-court-rejects-idea-of-invention-by-ai-system-dabus/>.

3. Seznam použitých právních předpisů

3.1. Seznam právních předpisů České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

3.2. Seznam právních předpisů Evropské unie

Návrh usnesení Evropského parlamentu obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku ze dne 27. ledna 2017. (2015/2103(INL)).

Usnesení Evropského parlamentu o právech duševního vlastnictví při vývoji technologií umělé inteligence ze dne 20. října 2020. (2020/2015(INI)).

Evropská patentová úmluva – The European Patent Convention.

Pokynů pro zkoumání v Evropském patentovém úřadu – Guidelines for Examination in the European Patent Office.

3.3. Seznam právních předpisů států mimo České republiky

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) 1965 - německý autorský zákon z roku 1965.

The Copyright Act of 1976 - autorský zákon Spojených států amerických z roku 1976.

The Copyright, Designs and Patents Act 1988 - britský zákon o autorských právech a patentech z roku 1988.

Title 35 of the United States Code – hlava 35 kodexu zákonů Spojených států.

The America Invents Act 2011 - zákon o vynálezech Spojených států amerických z roku 2011.

The Patents Act of 1977 - britský zákon o patentech z roku 1977.

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek SDEU ze dne 27. září 1988, Daily Mail, C-81/87, ECLI:EU:C:1988:456.

Rozsudek SDEU ze dne 9. března 1999, Centros, C-212/97, ECLI:EU:C:1999:126.

Rozsudek SDEU ze dne 5. listopadu 2012, Überseering, C-208/00, ECLI:EU:C:2002:632.

Naruto v. Slater, No. 16-15469 (9th Cir. 2018).

Rozsudek SDEU ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, ECLI:EU:C:2011:798.

Rozsudek SDEU ze dne 16. července 2009, Infopaq, C-5/08, ECLI:EU:C:2009:465.

Edo Corp. v. Beech Aircraft Corp., 715 F. Supp. 990 (D. Kan. 1988).

Windsurfing International Inc. v Tabur Marine Ltd, [1985] RPC 59.

Pozzoli SPA v. BDMO SA [2007]. EWCA Civ 588.

5. Seznam ostatních zdrojů

U.S. Copyright Office, Compendium of U.S. Copyright Office Practices (3. vydání 2021).

PĚCHOUČEK, Michal. Umělá inteligence a život zítřka. *Youtube* [online]. 13. 9. 2019.

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ziY4Q7_LnQ8.

BURRI, Thomas, BAYERN, Shawn, WALTON, Andrew. Should robots and artificial intelligence become legal persons? *Youtube* [online]. 9. 5. 2018. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=Y53psvMr-0M&t=12s>.

COHEN, Glenn. AI Are People Too – It's Time We Recognize Their Human Rights. *Big Think* [online]. 22. 9. 2016. Dostupné z: <https://bigthink.com/videos/glenn-cohen-on-ai-ethics-and-personhood>.

Abstrakt

Umělá inteligence a právo duševního vlastnictví

Tato diplomová práce pojednává o vztahu umělé inteligence a práva duševního vlastnictví. Hlavním cílem této práce je poskytnout jejímu čtenáři ucelený přehled o problematice práva duševního vlastnictví v souvislosti s tvorbou umělé inteligence. Práce především zkoumá, zda je možné, aby práva duševního vlastnictví k autorským dílům nebo vynálezům nabyla sama umělá inteligence. V případě nemožnosti získání práv samotnou umělou inteligencí, poté pátrá, kdo se podle současné právní úpravy stane vlastníkem práv duševního vlastnictví, a to jak v zahraničí, tak v tuzemsku. Za účelem naplnění výše uvedených cílů je práce rozdělena do 4 částí, které se následně dělí do kapitol.

První úvodní část je zaměřena na samotnou umělou inteligenci. Je pojednáno o její definici, kategorizaci a jsou připojeny úvahy nad možností zařazení umělé inteligence do kategorie fyzických nebo právnických osob. Zároveň je rozebrán návrh Výboru pro právní záležitosti Evropského parlamentu na vytvoření nové speciální kategorie elektronické osoby, a kromě toho též sám autor diskutuje nad výhodami a nevýhodami zavedení nové kategorie osoby, přičemž nadále používá termín elektronická osoba. Autorskému právu a umělé inteligenci se věnuje druhá část, za tímto záměrem se dělí na kapitoly o jurisdikcích Spojených států, Velké Británie, Evropské unie a následně České republiky. V poslední páté kapitole druhé části je poskytnuto srovnání a hodnocení právních úprav výše zmíněných jurisdikcí. Třetí část této diplomové práce rozebírá patentové právo vzhledem k vynálezům umělé inteligence a jejímu příspěvku k procesu vynalézání. Je zachováno členění na čtyři výše zmíněné jurisdikce, s tím, že místo Evropské unie je zkoumán systém Evropské patentové úmluvy, jež obsahuje hlavní právní úpravu evropského patentového práva. Zmíněné jurisdikce tvoří jednotlivé kapitoly této části. Čtvrtá a poslední část diplomové práce se pokouší v obecné rovině odpovědět na otázku, kdo se za současné právní úpravy jeví jako ideální příjemce práv duševního vlastnictví v souvislosti s tvorbou a vynalézáním umělé inteligence. Prezentuje tři možné recipienty v jim určených kapitolách a ve čtvrté kapitole je popsána varianta jevící se jako nejvhodnější. Závěrečná část obsahuje autorovo zhodnocení naplnění stanovených cílů a shrnutí poznatků učiněných v rámci této diplomové práce.

Klíčová slova:

umělá inteligence, autorské právo, patentové právo

Abstract

Artificial Intelligence and Intellectual Property:

This thesis deals with relationship of Artificial Intelligence and Intellectual Property. The main goal of this thesis is to provide its reader with a comprehensive overview of the issues of Intellectual Property in connection with creative and inventive activity of AI. Above all, the thesis examines whether it is possible for AI to acquire intellectual property rights to copyrighted works or inventions. In case of impossibility of obtaining rights by AI itself, it then searches for the person who shall, according to the current legislation, become the owner of intellectual property rights, both abroad and in the Czech Republic. In order to meet the above set objectives, the work is divided into 4 parts, which are then divided into chapters.

The first introductory part focuses on AI itself. It discusses its definition, categorization and considers the possibility of classifying AI as either natural or legal person. At the same time a proposal for the creation of a new special category of electronic person, as presented by the European Parliament's Committee on Legal Affairs, is discussed and, in addition, the author himself discusses the advantages and disadvantages of introducing a new category of person for which the term electronic person is continued to be used. The second part is dedicated to copyright and AI. For this purpose, it is divided into chapters on the jurisdictions of the United States, Great Britain, the European Union and subsequently the Czech Republic. The last fifth chapter of the second part provides a comparison and evaluation of the legal regulations of the above-mentioned jurisdictions. The third part of this thesis discusses patent law with respect to the inventions of AI and its contribution to the process of inventing. The division into the four above-named jurisdictions, apart from the change from European Union law to the system of the European Patent Convention because it contains the main regulation of European patent law. These jurisdictions then form the individual chapters of this part. The fourth and last part of the thesis attempts to answer the question of who seems to be the ideal recipient of intellectual property rights under current legislation in connection with the creation and invention of AI in a general manner. It presents three possible recipients, each in an individual chapter, and in the fourth chapter the alternative that seems to be the most suitable is defined. The final part contains the author's evaluation of the fulfilment of the goals set and a summary of the findings made in this thesis.

Key words:

Artificial Intelligence, copyright law, patent law